БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряат-Монголой ҮНЭН

№ 250 (8470)
ОКТЯБРИИН 22
ВТОРНИК
1957 он

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд! Ниитынгээ мал ажал бүхы хэмжээгээр хүгжөөгты, малайнгаа ашаг шэмэ дээшэлүүлэгты! Мяха, һү, тоһоной хүн бүридэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэе!

Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАД!
МЯХА ТУШААЛГААЯА ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЕ

Бурят-Монголой АССР гүрэндэ ...ряа, һү, нооһо тушааха, худалда... түсэбөө болзорһоонь урид дүүр...бэ гэһэн мэдээсэлые республикы...ай ажалшад баяр баясхалантай...ар угтаба. Туйлаһан энэ амжал...араа зоригжон, хүдөө ажахын ...хала продуктнуудай нэгэн—мяха ...ушаалга, худалдалгаараа гүрэн...ээ сүм тоосохо, энээн тушаа Агуу...э Октябриин хүндэлэлдэ абаһан ...оциалистическэ уялгаяа дүүргэхэ ...эшэ колхоз, совхоз бүхэнэй, хү...өөгэй ажалшан бүхэнэй нэрэ хүн...ын хэрэг болоно.

Мүнөө үедэ мяха абаха түсэбөө, ...рэнние гүрэндэ тушааха, худалда... уялгаяа һайнаар бэелүүлжэ бай...ан колхозууд, аймагууд олон. ...Жэшээнь, Ахын аймагай колхозууд ...бухы дээрээ гүрэндэ мяха тушааха, ...удалдаха түсэбөө 1,5 дахин дүүр...ээ. Мүн Түнхэнэй аймагай колхо...зууд энэ түсэбөө сүм дүүргээд, тү...эбһөө гадуур тушаажа байнхай. ...Яруунын, Ториин аймагууд мяха ...ушаахa түсэбөө дүүргэхэеэ байна.

Тиигэбэшье, республикамнай бү...ы дээрээ мяха абалгаараа ехэхэн ...эгдэлдэ оронхой. Һүүлэй мэдээ...эр мяха тушааха, худалдаха тү...эб наяад процент дүүргэгдээ. ...Илангаяа Мухаршэбэрэй, Хориин, ...Баргажанай, Байкало-Кударын ай...магууд республикаяа гэдэргэ тата...на. Эдэ аймагуудай ажалшад мяха ...тушааха түсэбэйнгөө гурбанай хоёр ...хубиие арайхан дүүргэжэ байха ...юм. Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхоз ...энэ уялгаяа миил гушаад процент ...дүүргээд байна. Малаар олон Сэ...лэнгын хониной совхоз мяха ту...шаалгаяа һаял хахадлажа байнхай.

Мяха тушаалга, худалдан абалга ...илангаяа хубиин ажахыһаа, колхоз...никууд болон хүдөөгэй ажалшадай ...түһөө хангалтагүйгөөр эмхидхэг...дэнэ. Мүнөө тэдэнһээ орохо мяха...най түсэб хахадлаашьегүй бай...лаар.

Эдэ бүгэдэ юун дээрэһээ болооб ...гэхэдэ нэн түрүүн аймагуудай пар...тийна, советскэ организацинууд, ...МТС, колхоз, совхозуудай хүтэлбэ...рилэгшэд мяха абалгые тоохогүй, ...тэрээнние зүн дэгээн шиидхэгдэхэ ...хэрэг гэһэнишүүгээр һанаха ябадал ...гаргана. Иимэрхүү баримтанууд ...Закаменай аймагта ушарһан байна.

Мяха абалгаар республика дото...роо томохон аймагуудай тоодо оро...дог Закаменай аймагай ажалшад ...мяха абаха уялгаяа миил 70-аад ...процент дүүргээ. Эндэ гахай илан...гаяа муугаар үсхэбэрилэгдэнэ. Тэ...рээн дээрэһээ гахайн мяха абалга ...ойдоо 10 гаран процент дүүргэг...дэбэ. Тиин аймагай колхозуудта ...жэлэй туршада эбэртэ бодо ма...лайнь тоо 20-ёод процентээр үсөөр...һэн, үнеэдэйнь, эхэ хонидойнь хаха...дынь тооной һубайрһан байна. «Ро...дина», «Коммунизм» колхозуудта ...үнеэдэйнь, хонидойнь гурбанай хоёр ...хубинь һубайршоо. Зун, намарай ...сагта малынь һайса бэлшээн, ша...хан таргалуулагдаагүй. Жэшээнь, ...«Байкал», «Дружба» колхозуудта гүрэндэ тушаагдаха малынь зунай сагта шэгнүүрээ нэмээхын орондо, тэрэнээ хорооһон байха юм. Мяха тушаалгаараа гүрэнтээ сүм тоосоогүй байгаад, эндэхи колхозууд 800 гаран толгой мал иишэ тиишэнь гаргашалһан байна. Партиин Закаменай айком, тэрэнэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Ринчино энэ шухала хэрэгтэ колхозуудай партийна эхин организацинуудай анхаралые хүсэдөөр хандуулжа шадаагүй, МТС, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ шанга эрилтэ табяагүй байна бшуу.

Партиин айкомууд, аймгүйсэдкомууд эдэ мэтын дутагдалнуудые дары усадхажа, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа Парти, Правительствын табиһан зорилгые бэелүүлхэ гэһэн социалистическэ уялгануудаа дүүргэхын түлөө эрид шанга хэмжээ абаха зэргэтэй. Нэн түрүүн колхоз, совхоз бүхэн ойрын үдэрнүүдтэ бэлшээн, шахан таргалуулһан малаа тураангүй, бэлэдхэлэй пунктнүүдтэ тушааха уялгатай. Тиихэ зуураа, хүдөөгэй эдэбхитэдые эмхидхэжэ, колхознигууд, механизаторнууд болон хүдөөгэй бүхы ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэнэй хубиинь ажахыһаа гүрэндэ мяха тушааха уялгыень Агууехэ Октябриин һайндэр болотор дүүргүүлхэ тон шухала. Тиигэбэл республикамнай һайндэр болотор гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхэ аргатай болохо байна.

Саашадаа мяха абалгые эрид һайжаруулхын түлөө энэ хэрэгтэ жэлэй дүрбэн сагта илгадгүй анхарал табиха хэрэгтэй. Мүнөөнһөө эхилжэ, ерэхэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха, үүсэлэгдэхэ малые илгажа, тусхай түүртэ, отара болгоод, бултыень һайса шэгнэжэ, шадамар бэрхэ малшадта даалгажа үгэхэ зэргэтэй. Тиихэдээ тэдэ малые үбэлжэлгын үедэ урдынхидаал адли миил хооһоор адуулаад гараха бэшэ, харин тэдэнэртэ үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр үгэхэ, дулаан һайн байра түхеэрхэ уялгатай. Үбэлжэлгын үедэ малай тамирые муудуулхагүйн түлөө малшадай ажалай түлбэрые гуримшуулха, тэрэнние имагтал малай шэгнүүрые нэмээһэнээрнь хараалха болоно.

Колхозуудай, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гахай үсхэбэрилгэдэ онсо анхарал табижа, эхэ гахайе жэлдээ хоёр дахин түрүүлхэ, мүн нэтэ дахин түрүүлхэ залуу эхэ гахайнуудые олоор баридаг болохо ёһотой. Гэхэтэй хамта, эхэ малай һубайралгатай эрид тэмсэжэ, ерэхэ жэлдэ үнеэн бүриһөө тугал, хонин бүриһөө хурьга абаха хэрэгтэ бүхы малшадай хүсэл оролдолгые элсүүлхэ ёһотой.

Хүдөөгэй ажалшад! Һайндэр болотор гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхын түлөө тэмсэе.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Улан-Удын шэлэй заводой электрообмотчица Анна Андреевна Бусовикова эрхимээр ажаллажа, хүдэлмэридөө нэгэшье голодоһо гаргадаггүй. Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсохо зуураа, үдэрэйнгөө даалгабарие 140—150 процент дүүргэнэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. А. Бусовикова. Л. Хайдуровай фото.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша одомнай арба миллион километр ябаад байна

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одон, мүн тэрэнние абажа гараһан ракетэ октябриин 20-ной үглөөнэй 6 часта дэлхэйе 228 дахин тойрожо, арба миллион километр дабшаба.

Октябриин 20-ной үглөөгүүр ракетэнь одонһоо 29 минутаар гү, али 13.200 километрээр түрүүлжэ ябаа. Октябриин 20-ной үдэшэлэн ракетэнь 32 минутаар гү, али 14600 километрээр одонһоо урда ябаха юм. Тиихэдэ долготагаар харахада ракетэнь одонһоо 8 градусаар зүүгээр гараха.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа Москвагай предприятинууд болзорһоонь урид дүүргэбэ

Москвагай (городой) экономическа районой промышленна предприятинууд 10 һарын түсэбые октябриин 19-дэ болзорһоонь урид дүүргэбэ.

1900 миллион түхэриг һөө дээшэ сэнтэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээгдээ. 6280 гаран тонно булад, 1200 тонно прокат, 2500 гаран автомобиль, 420 мянган хэһэг подшипник, металл отолдог 200 станок, 27 мянган тонно мяхан болон мяханай зүйл, 400 мянга гаран паар гутал, 5400 мянган метр пумаажан бүд болон бусад олон эд бараан түсэбһөө гадуур бүтээгдэһэн байна.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ҺҮ АБАЛГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ РЕСПУБЛИКЫН АЙМАГУУД, МТС, КОЛХОЗ БОЛОН СОВХОЗУУДАЙ ХООРОНДО ДЭЛГЭРЬЭН СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨНЭЙ 1957 ОНОЙ СЕНТЯБРЬ ҺАРЫН ДҮНГӨӨР ДАМЖУУЛГЫН УЛААН ТУГ БАРЮУЛХА ТУХАЙ

Һү абалгаар республикын аймагууд, МТС, колхоз болон совхозуудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1957 оной сентябрь һарын дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обкомой бюро, БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо.

1957 оной сентябрь һарада һү абалгаар эрхим үрэ дүн харуулһанайнь түлөө БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугые барюулха:

НЭГЭДЭХИ ЗОНООР:

1. Прибайкальска аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Перевалов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Хорун) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ аймаг һү абаха уялгаяа 83,4 процент дүүргэжэ, сентябрь һарада үнеэн бүриһөө 160 килограмм һү һааһан, һү гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 155,5 процент дүүргэһэн байна.

Сентябрь һарада Кяхтын, Бичурын болон Кабанскын аймагууд һү абалгаяа дээшэлүүлхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хээ.

2. Кударын аймагай Ехэ-Кударын МТС-тэ (директорынь нүхэр Дмитриев, главна зоотехнигынь нүхэр Малыров) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ МТС-эй харьяата колхозууд һү абаха жэлэйнгээ түсэб 105,5 процент дүүргэжэ, сентябрь һарада үнеэн бүриһөө 145 килограмм һү һаагаа, һү гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 237,5 процент дүүргээ.

Сентябрь һарада Гашейн болон Погранична МТС-үүдэй харьяата колхозууд һү абалгаяа дээшэлүүлхын түлөө һайнаар тэмсээ.

3. Прибайкальска аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Маньков, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Молоков, зоотехнигынь нүхэр Минеев) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ колхоз һү абаха жэлэйнгээ түсэб 91 процент дүүргэжэ, 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1814 килограмм, тэрэ тоодо сентябрь һарада 186 килограмм һү һааһан, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 106 центнер һү абаһан, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө 260 процент дүүргэһэн байна.

Кударын аймагай «Путь Октября», «Путь к коммунизму», Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина», Тарбагатайн аймагай Саянтын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө ехэ хүдэлмэри хээ.

ХОЁРДОХИ ЗОНООР:

1. Зэдын аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Барьядаев, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Борисов) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ аймаг һү абаха уялгаяа 78,6 процент дүүргэжэ, сентябрь һарада үнеэн бүриһөө 121 килограмм һү һааһан, гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 106,4 процент дүүргэһэн байна.

2. Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-тэ (директорынь нүхэр Ильков, главна зоотехнигынь нүхэр Фирсов) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ МТС-эй харьяата колхозууд һү абаха жэлэйнгээ түсэбые 82 процент дүүргэжэ, сентябрь һарада үнеэн бүриһөө 124 килограмм һү һааһан, һү гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 161,6 процент дүүргэһэн байна.

3. Заиграйн аймагай «Красный опытник» колхоздо (колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Казазаев, парторганизациин секретарь нүхэр Аксенов) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ колхоз һү абаха жэлэйнгээ түсэб 143 процент дүүргэжэ, энэ жэлэй 9 һарада үнеэн бүриһөө 1751 литр, тэрэ тоодо сентябрь һарада 168 килограмм һү һаагаа, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 240 процент дүүргээ.

Зэдын аймагай Доржи Банзаровай, Хориин аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд һү абалгаяа дээшэлүүлхын түлөө яһала оролдоно.

СОВХОЗУУДААР:

Бичурын совхоздо (директорынь нүхэр Юмсунов, парторганизациинь секретарь нүхэр Цыбиков, главна зоотехнигынь нүхэр Сахарова) түрүүн абаһан Улаан тугыень үлөөхэ. Энэ совхоз һү абаха жэлэйнгээ түсэбые 118,4 процент дүүргэжэ, сентябрь һарада үнеэн бүриһөө 193 килограмм һү һааһан, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэб 177,7 процент дүүргэһэн байна.

Һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө Кяхтын совхоз яһала оролдоно.

Урган хубилнал Улан-Удэмнай

МАНАЙ РЕСПУБЛИКЫН ТҮБ ХОТО

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) 1. Дээдэ Онгостойн амаралтын байшан. 2. Городой Соведүүдэй талмайн дэргэдэхи сэсэрлиг. И. Денисовэй фото.

Сүүд тухай Совет засагай абаһан түрүүшын декредэй түүхэтэ удхашанар

Революцида илаһан пролетариат буржуазие унагааһанайнгаа һүүлээр буржуазиин гүрэн түрын засагые усадхаха ёһотой гэжэ марксизм-ленинизм һургадаг. Юундэб гэхэдэ, энэ гүрэнэй аппарат ажалша олониитые мүлжэн дараха зорилготой бшуу.

Мүн сүүдшье гүрэнэй аппарадай таһаршагүй хубинь байһан хойноо гүрэнэй засаг түрын бүхы шэнжэ шанарынь бэедээ шэнгээһэн байдаг.

«Сүүд гээшэ капиталистическэ обществодо гол түлэб хүн зониие дарлаха, мүлжэхэ аппарат байһан юм» гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн байна. (XXII том, 424 хууд., 3-дахи хэблэл).

Хаанта Россиин сүүд ямаршье буржуазна сүүдтэл адли капиталистнуудай болон помещигүүдэй аша туһые хёрхёор сахин харадаг байгаа. Революциин урда тээ Россида буржуазиин, помещигүүдэй эмхидхэһэн сүүдүүд лэ бии байһан юм. Эдэнь мировой болон окружной сүүдүүд, сүүдэй палатанууд, присяжнанuудай сүүдүүд, сэрэгэй ба сэрэгэй-полевой, наймаанай сүүдүүд, мүн хэтэрхэдээ шажан мүргэлэй сүүдүүд гэхэ мэтэ болоно. Гэбэшье, элдэб олон нэрээр эдэ сүүдүүд нэрлэгдэбэшье, буржуазно-помещигүүдэй байгуулалтые хамгаалха, помещик, капиталистнуудай ангэй үмсые хамгаалха нэгэл зорилго тэдэнэй үмэнэ табигдадаг байгаа.

Хаанта Россиин томо томо городуудай болон уезднуудэй мировой сүүдүүдһээ бэшэ бүхы сүүдүүд һунгагдадаггүй, харин томилогдодог байһан юм. Окружной сүүдүүдтэ, мүн сүүдэй палатануудта гол түлэб дворянуудай болон буржуазиин дундаһаа шэлэгдэһэн түшэмэлнүүд томилогдодог, харин эгээл дээдэ сүүд байһан сенадта гансал дворянууд ородог байһан юм.

Мировой судьяларые һунгажа олодог байһан нютагуудта, тэдэниие арад зон бэшэ, харин уезднэ зэмскэ суглаанууд болон городой думанууд һунгадаг байгаа. Тиихэдэ уезднэ зэмскэ суглаануудта помещик болон кулагууд ородог, харин городой думануудта фабрикантнууд, купецүүд, гэрэй эзэд ородог һэн. Хүдөө нютагуудта волостиин сүүдүүд бии байһан юм. Тэдээндэ гол түлэб нюдарган баяшуул ородог байгаа. Мировой судья боложо һунгагдахын тулада үмсэдөө 200-һаа бага бэшэ десятина газартай байха, тиихэдэ городуудта—1-һаа 15 мянган түхэриг хүрэтэр сэнтэй гэр бараатай, зөөритэй байха ёһотой байһан юм. Эгээл шухалада тоологдоһон уголовно болон гражданска хэрэгүүдые окружной сүүдэй харахадань, тэндэнь саг үргэлжын гурбан судья, 12 присяжна заседатель заатагүй байлсаха ёһотой байһан юм.

Хаанта прокуратурын болон полициин түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн тусхай комисси присяжна заседательнуудые томилон олодог байгаа. Энэ комиссиин түрүүлэгшэнь дворянинуудай преводитель байха ёһотой юм һэн. Тиимэһээ кулагууд, купецүүд болон буржуазие хамгаалагша бусад этэгээдүүдэй присяжна болгогдодог байһаниинь ойлгосотой.

Эдэ сүүдүүд хаанта хархис засагай үнэн сэхэ зарсанарынь байһаниинь ойлгосотой. Хаанта Россиин үедэ баяд ноёдто, мүлжэгшэдтэ эсэргүүсэн тэмсэһэн хүн бүхэниие эдэ сүүдүүд хэрзэгы шэрүүнээр хэһээдэг байһан байгаа.

«Буржуазиинхидал адли гүрэн манда хэрэггүй.., Буржуазиин хэһэн бүхы революцинууд гүрэн түрые гансал һайжаруулжа, нэгэ партиһаа нүгөө партиин гарта дамжуулан үгэдэг байһан юм» (Ленин XX том—35—36 хууд. 3 хэблэл).

«Сүүдэй эмхи зургаануудые хубилган һайжаруулха гээшэ пролетарска революциин заатагүй дүүргэхэ уялгань бэшэ юм. (Гансал каедүүд, мүн тэдэниие даган дууряагша меньшевигүүд болон баруунай үзэлтэй эсернүүд энэ зорилгые урдаа табидаг байгаа). Харин пролетарска революци сүүдэй эмхи зургаануудые бүрин үгы хэжэ, хуушан бүхы сүүдүүдые, тэрэнэй аппарадые үндэһөөрнь хаман хаяха зорилготой байһан юм». гэжэ В. И. Ленин зааһан байна.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин болоһоной һүүлээр сүүд тухай советскэ засагай зүгһөө түрүүшын декрет (1917 оной ноябриин 24-дэ № 1 сүүд тухай абаһан декрет) абтажа, хаанта Россиин бүхы сүүдүүдынь үгы хэгдэһэн байна.

Хүдэлмэришэн, таряашанай агуухэ революци хадаа баяд ноёдой мүлжэн дарлажа байхада таатай зохид хуушан буржуазна гүрим ёһын үндэһэ һуури усадхажа, хуушан юридическэ эмхи зургаануудые

Д. МУНКОЕВ,
БМАССР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ

болон институдуудые үндэһөөрнь хубилган шэнэдхэхэ хэрэг гараһан юм. Хэрэгээ болиһон ниитын харилсаанда тааруулагдаһан хуушан хуулинуудые мүн лэ һэлгүүлжэ, ёһотойл демократическа эмхи зургаануудые болон хуулинуудые зохёон байгуулха ёһотой байгаа.

№1 сүүд тухай декрет 1917 оной ноябриин 24-дэ (декабриин 7-до) толилогдоһон юм.

Помещик, буржуазинарай сүүдүүдые үгы хэхэ тухай декредэй нэгэдэхи статья дотор иигэжэ хэлэгдэнэ: «Мүнөө болотор бии байһан олониитын сүүдэй зургаануудые, тусхайлан хэлэбэл: окружной сүүдүүдые, сүүдэй палатануудые болон зонхилхы сенадые бүхы департаментнуудтайнь, элдэб эсын нэрэ зэргэтэй сэрэгэй болон далайн сэрэгэй бүхы сүүдүүдые, тэрэшэлэн худалдаанай сүүдүүдые үгы хэжэ, демократическа ёһоор һунгагдаһан сүүдэй зургаануудаар тэдэниие бултыень һэлгүүлхэ» (СУ РСФСР 1917 он № 4, 50 хууд.).

Үгы болгогдоһон хуушан сүүдүүдэй орондо бодотол арадай, шэнэ сүүдүүд байгуулагдаа һэн. Эдэ сүүдүүд дээдэ түхэлэй, шэнэ сүүдүүд байжа, арад зоной зүгһөө сүүдэй хэрэгые эрхилдэг болоһон байна.

Демократиин эшэ үндэһэнүүдтэ түшэглэдэг, һунгагдамал орган болохо нютагай сүүдүүдэй түүхэ шиидхэхэ хуулияа гаргахадань үргэн олон ажалшад хабаадуулагдаха ёһотой гэжэ сүүд тухай декредтэ хэлэгдэһэн байгаа.

Политическэ эрхэ түлөөлгэеэ хаһагдаагүй эрхэтэн бүхэн нютагай судьягаар гү, али арадай заседателяар һунгагдажа болохо байба.

№ 1 сүүд тухай декрет айхабтар ехэ түүхэтэ удхашанартай. Эгээл энэ декредэй ёһоор, буржуази, помещигүүдэй хуушан сүүдүүд болон юридическэ бусад зургаанууд хоггүйгөөр үгы болгогдожо, ёһотойл арадай, шэнэ сүүдүүд байгуулагдаһан юм.

1918 оной январиин 31-дэ болоһон Советүүдэй III Бүхэроссийска съезд дээрэ советскэ сүүдүүдэй байгуулагдаһаар түрүүшын хэдэн һарануудта хэжэ байһан хүдэлмэриинь үрэ дүнгүүдые согсолходоо, В. И. Ленин иигэжэ хэлээ һэн: «Бүхы пролетарска революцинууд ямар үүргэ дүүргэхэ ёһотой байгааб, тэрэниинь Совет засаг наринаар дүүргэв... Хуушан сүүдүүдые хубилгангүйгөөр, тэрэ доронь үгы хээ гэжэ бидэндэ һүхирэн хашхаржа байг. Бидэнэр энээгээрээ бодотол арадай сүүд байгуулха арга зам бии болгообди». (XXII том, 212 хууд.).

Сүүд тухай абтаһан түрүүшын декрет хадаа советскэ сүүдэй түүхэдэ айхабтар ехэ удхашанартай зүйл болоно. Советскэ сүүдэй байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө эхилээд, энэ сүүд олониитээр һунгагдажа, олон зоноор эрхилэгдэдэг байна. Эдэ шухала гол ёһонууд № 1 сүүд тухай декредтэ эгээл түрүүн хэлэгдэжэ, саашадаа советскэ сүүдэй бүхы түүхэдэ хубилгагдангүйгөөр шууд бэелүүлэгдэдэг байһан, тиигээд СССР-эй Конституцида, сүүдэй байгуулалта тухай хуули саашадаа хүгжөөгдэһэн байгаа.

Бурят-Монгол арадай эрхим түлөөлэгшэд болохо арадай 35 судьянар, арадай 2525 заседательнуудай манай республикада һунгагдан хүдэлжэ байһан ушар сүүд тухай Совет засагай абаһан түрүүшын декредтэ тунхаглагдаһан гол ёһонуудай план мандаһые эли тодоор гэршэлэн харуулна.

КПСС-эй 31 гэшүүн, ВЛКСМ-эй 2 гэшүүн, 10 эхэнэр, 23 эрэшүүл, юридическэ дээдэ һургуули дүүргэһэн 13 хүн, юридическэ дунда һургуули дүүргэһэн 15 хүн, тусхай юридическэ эрдэмтэй 5 хүн арадай судьянарай дунда бии. Мүн 17 бурят, 16 ород хүн судьянар болонхой.

Советскэ сүүдэй түүхэнь социализмын олон тоото дайсадта эсэргүүсэн, СССР-эй ажалшадай хэһэн сүлөөрэлгын тэмсэлэй түүхэтэй нягта холбоотой юм.

Советскэ засагай түүхэтэ декредэй ёһоор байгуулагдаһан советскэ сүүд хүдэлмэришэн ангиин дайсадтай тэмсэхэ гэһэн зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлнэ.

Советскэ сүүд, сүүдэй бүхы советскэ системэ—арадай сүүдһээ эхилээд, Верховно сүүд хүрэтэр бүгэдөөрөө совет гүрэнэй болон бүхы үнэн сэхэ советскэ хүнүүдэй аша туһын түлөө тэмсэжэ, социалистическэ хуули сахилгые, советскэ эрхэ түлөөлэлгэ, гүрим журам бэхижүүлнэ. Манай сүүдүүд гэм хэгшэдые хатуугаар хэһээхэтээ хамта, тэдэниие заһаруулан хүмүүжүүлхэ зорилготой юм.

Буржуазиин хуушан сүүдэй системын усадхагдахада, хуушан хуули сахилга усадхагдаа. Ушарынь энэ хуули сахилга хаанта хархис засагые, феодальна дворянствые үнэн сэхээр хамгаалха зорилготой байгаа бшуу.

Революционно хуули сахилгын гол ёһонуудые В. И. Ленин зохёоһон, тиигээд эдэ гол ёһонууд Советскэ социалистическэ гүрэнэй бүхы органуудай ажал-ябуулгын үндэһэ һууринь болоһон, мүн партиин шиидхэбэринүүдтэ, советскэ правительствын абаһан хуули болон тогтоолнуудта эрид шууд бэелүүлэгдэдэг байна.

Гэхэтэй хамта революционно социалистическэ хуули сахилгые бэелүүлэн, гүрэнэй ашаа туһые хамгаалхатаяа хамта, советскэ эрхэтэнэй эрхэ түлөөлгые, ашаа туһыень мүн лэ али болохоор хамгаалалсаха гэжэ хододоо онсолон тэмдэглэгдэдэг гээшэ.

Социалистическэ хуули сахилгые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ советскэ сүүдүүд хүндэтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Сүүдэй байгуулалта тухай Хуулиин 2-дохи статья соо иигэжэ хэлэгдэнхэй: «Советскэ хуулинуудые СССР-эй бүхы эмхи зургаануудаар, организацинуудаар, тусхай тушаалтай нюурнуудаар болон эрхэтэдээр эрид шууд, эгээл зүбөөр бэелүүлхын тулада СССР-тэ сүүд тогтоогдоно».

Социалистическэ хуули сахилгые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ Коммунистическэ парти болон Советскэ правительство айхабтар ехээр анхаралаа хандуулдаг.

Ажалшадые коммунистическа ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын аргагүй ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар, манай орон дотор шэнэ хүнүүд, коммунизмые эдэбхитэйгээр байгуулагшад урган гараа. Хуули сахилга, гүрим журам һайжараа, гэм хэхэ ябадал үсөөрөө.. Гэбэшье, социалистическэ хуули гүримые бүдүүлигээр эбдэдэг, олониитэдэ туһатай хүдэлмэриһөө хулжадаг, гэмтэ ябадал гаргадаг хүнүүд манда үшөөл бии байһаар. Хулигаан ябадал гаргаха, архидаха, юумэ хулууха, дээрмэдэхэ гэхэ мэтэ муу муухай зарим ушар үзэгдэдэг гэжэ манай республикын сүүдүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэлһөө харагдана. Тусхай тушаалтай зарим хүнүүд ажал тухай хуулиие хазагайруулдаг, хүниие хуулита бэшээр ажалһаань гаргажархидаг, мүн бусадшье ушарнууд дайралдадаг байна. ПВЗ, Мяханай комбинат, Зэдын комбинат болон бусад томо томо предприятинуудта хүдэлжэ байһан хүнүүдэй зүгһөө аюулгүйе сахиха дүримүүдые хазагайруулха ушарнууд дайралдана.

Үе мүсөө гэмтэһэнтэй холбоотой элдэб олон хэрэгүүдые манай республикын арадай сүүдүүд 1956 оной 2-дохи хахадта, мүн 1957 оной түрүүшын хахадта хаража үзэһэн байна.

Хуули сахилтые тоохогүй болоо һаа, хэрбээ энэ хуули сахилгын гүрэнэй аппарадай ямар нэгэн зургаануудта һулараа һаань—энэнь гүрэндэ айхабтар ехэ хоро хүргэнэ гээшэ гэжэ В. И. Ленин һургадаг һэн.

Хуули сахилгые хёрхоор хинахыень, хуули сахихагүй ябадалтай, социалистическэ хуулиие хазагайруулан, өөрынгөө дураар шиидхэхэ ябадалтай тон һэргымжэтэйгээр тэмсэхыень бүхы партийна болон советскэ органуудые КПСС-эй XX съезд уялгалаа.

Арад зоной аша туһада тааралдуулагдаһан ниитын гүримые батадхан хүгжөөхэ зорилгодо социалистическэ гүрэнэй хуулинууд хандуулагданхай. Тиимэһээнь лэ совет арад хуулинуудые наринаар сахиха, дүүргэхые тон ехээр хүсэдэг байна.

СССР-эй Конституци советскэ хүнүүдтэ агуухэ эрхэнүүдые олгохотоёо хамта тэдээнэй үмэнэ ниимэ нангин уялгануудые табина: Конституци сахиха, хуулинуудые бэелүүлхэ, социалистическэ зөөри гамнаха, бэхижүүлхэ, ажалай жаяг заршам сахиха, социалистическэ ажаһуудалай дүримүүдые хүндэлхэ.

Советскэ эрхэтэнүүдэй диилэнхи олонхинь эдэ уялгануудаа нангинаар дүүргэдэг, советскэ хуулинуудые болон социалистическэ ажаһуудалай дүримүүдые тон наринаар сахидаг юм.

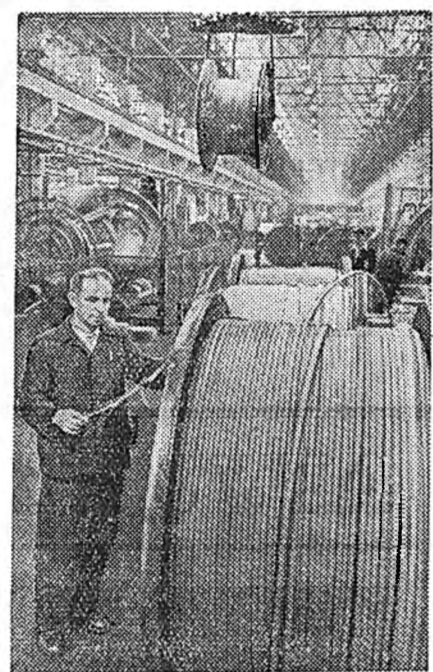

Москва. «Москабель» заводой хүдэлмэришэд Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысэжэ байнхай. Социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадаха зуураа предприятиин олон хүдэлмэришэд халаанайнгаа даалгабариие хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, эрхим һайн шанартай продукци бүтээн гаргана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заводой цехүүдэй нэгэндэ.

ТАСС-эй фотохронико.

ЗЭДЫН АЙМАГТА

КОЛХОЗНИГУУД КУРОРТДО АМАРНА

Боргойн сомоной «Эрдэм» колхозой гэшүүд баян бардам байдалтай боложо, курорт, амаралтын байшангуудта олоороо амардаг заншалтай болонхой. Энэ жэлдэ 10 гаран колхозник курортнуудта амаржа ерэһэн байна. Тэрэ тоодо һаалишад Ц. Д. Ванданова, С. Чойдопова, Ч. Доржиева, адуушан Д. Лубсанов ба бусад оронойнгоо һай һайн курортнуудта ошожо бэеэ эмшэлүүлээд, хуушанайнгаа ажалда хүдэлнэ.

ЭЛЕКТРЫН ХҮСӨӨР

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ электрын хүсэ хэрэглэжэ, ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдээ оньһожоруулжа эхилбэ. Мүнөө тарянанай тоогдээрэхи хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагдаа. Тэрэнэй ашаар таряан ажалай бригаданууд таряа сэбэрлэхэ хүдэлмэреэ үдэр һүнигүй таһалгаряагүй ябуулдаг болоо. Мүн тэрэшэлэн һүнэй-товарна фермэдэ малай байра электрын гэрэлтэй болобо. Энэнь һаалишадай ажалые нилээд хүнгэдхэнэ.

ӨӨҺЭДТӨӨ ГЭРНҮҮДЫЕ БАРИНА

Өөһэдынгөө хүсөөр гэр байра бариха гэһэн Горький городой ажалшадай үүсхэлые Цагаан-Усанай механизаторнууд һайшаан дэмжээд, мүнөө өөһэдтөө гэрнүүдые олоор барижа байна. Жэшээлхэдэ, механизаторнууд Норбоев, Дабаев, Бадмаев, Жамбалов гэгшэд өөһэдтөө гэрнүүдые барижа түбхинэнхэй.

Эдэ нүхэдһөө жэшээ абан мүнөө тус МТС-эй 10 гаран хүдэлмэришэд гэрнүүдые барижа эхилээ.

Д. Цyремпилов.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хүдэлмэриингөө дутуу дунданuудые элирүүлбэ

— Зай Иванович, суглаамнай хэр шангаар үнгэрхэнь гээшэб?

— Хэлсэдэгээл хэлсээд таранa аабзэбди даа.

— Үгы нүхэр, тиимэ бэшэ. Тоосоото-һунгуулиимнай суглаан ха юм, дутуу дунданууддаа элирүүлхэ, тодорхой зорилгонуудаа табиха ёһотойбди.

Иигэжэ тамхилха зуураа, хоёр коммунистнарай хөөрэлдэжэ байтар «зай нүхэд, суглаандаа орогты!» гэһэн уряал гэртэһээ дуулдажа, газаа зосоогуур байһан хүнүүд правлениин нэгэ таһалгада байдаг түрүүлэгшын кабинет руу ороно.

Сэлэнгын аймагай «Заветы Ильича» колхозой партийна организациин секретарь Иван Михайлович Афанасьевай тоосоото элидхэл шагнаад байхада балай тиимэ тодо юумэ ойлгогдобогүй. Юуб гэхэдэ, элидхэлшэ элдэб олон тоо баримтануудые дурдаад, партийна организациингаа хэһэн хүдэлмэри тухай энэ гэхээр юумэ хэлэбэгүй.

Нёдондо жэлэйхидэ орходоо мүнөө жэл зарим тэды ехэ һүн һаагдадаг болоо, нэгэ бага ехэ нооһон хайшалагдаа. Нёдондоной түрүүшын юһэн һарынхида орходоо 38 процент ехэ һүн һаагдаа, хорёод процент ехэ нооһон хайшалагдаа. Тиигэбэшье, һү һаалгаар абтаһан уялгын дүүргэгдэхэнь холо, нооһо хайшалха уялга дүүргэгдээгүй. Мяха абаха түсэб баһал муугаар дүүргэгдэжэ байна. Хонидой, гахайнуудай тоо толгой олошоруулха түсэб мүн лэ дүүргэгдэнгүй үлэшөө.

Үгэ хэлэһэн коммунистнууд партийна организациин секретарь нүхэр Афанасьевай хүдэлмэриие хурсаар шүүмжэлбэ. Нүхэр Афанасьев хүдэлмэридөө эдэбхи үүсхэлгүйгөөр, хайша хэрэгээр хандана. Партийна суглаанууд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд ехэнхидээ дүүргэгдэнгүй үлэшэдэг байха юм.

— Бидэнэр суглаан дээрээ хэлсэхэбди, зүбшэхэбди, теэд тэрэмнай,—баталан абаһан шиидхэбэринүүднай саарһан дээрээ үлэшэдэг хадаал муу,—гэжэ коммунист нүхэр Федоров хэлэбэ. — Үбһэ, таряа хуряалгын урда тээ эдэ шухала хүдэлмэриие хайшан гээд эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухайгаа партийна суглаанууд дээрээ хэлсэжэ, һай һайн шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байгаабди. Теэд, тэдэ шиидхэбэринүүд саг болзортоо дүүргэгдэнгүй, үбһэ хуряалга эмхигүйгөөр, унжагай нобшоор үнгэрөө һэн. Мүнөө таряа хуряалга дээрэ баһал тэдэ алдуунуудынай дабтагдажа байнхай. Мүнөө жэлдэ бидэнэр нёдондоной хидо орходоо хоёр дахин шахуу ехэ орооһото культурануудые таряабди. Теэд, ургасаяа яажа хуряаха тухайгаа, абаһан таряагаа хайшан гэжэ сэбэрлэхэ, хадагалха тухай хэншье һанаагаа зобоогүй. Энээн тушаа партийна суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ шиидхэбэри абтаад лэ юушье хэгдэнгүй, дээрээ ортоһон байнабди. Мүнөө жэлдэ ган байжа таряанаймнай ургасын муу байһан мүртэнь хуряагаа болоһон ургасаяа мүнөө сэбэрлэхэ, хадагалха газаргүйдөөд байгдана гээшэ. Шэнэ тоог барилга удааржа, хуушан тоог дээрэмнай 1500-гаад центнер таряан сугларшоод хэбтэнэ. Энэ таряанай зарим хубинь лэ сэбэрлэгдээ. Сэбэрлэһэн таряа хадагалха гэхэдэ амбаар үгы. Энэ ушарһаа тоог дээрэ хэдэн зуун центнер таряан дороһоо халажа, гутажа байнхай. 400-гаад центнер үрэһэнэймнай таряан армагар хушалтатай сарай доро, бэшэниинь миин талада обоолоотой, саһа бороондо норожо хэбтэнэ.

Мүнөө малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин муугаар ябажа байһан тухай үгэ хэлэһэн хүнүүд тэмдэглэбэ. Малай хэдэ хэдэн байранууд задагай зайдан байһаар. Гүүртэ, отаранууд дүй дүршэлтэй малшадаар бүридүүлэгдэнэгүй. Иимэ байдалые мэдэжэ байгаад партийна организациин секретарь нүхэр Афанасьев ямаршье хэмжээ абадаггүй байха юм. Ажалдаа хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг, тиигэжэ малаа үхүүлдэг, тураадаг зарим малшад зэмэшье абадаггүй байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ хабартаа хонишон Почикаев колхозой олон эрье хонидые үхүүлһэн байгаа. Энэ хонишониие ажалһаань гаргаха тухай партийна суглаанай шиидхэбэриин байһаншье һаа, колхозой правлени Почикаевые хонишон зандань байлгажа байһаар. Мүнөө тэрэнэй хаража байдаг эрье хонидой зариманиинь туранхай.

Колхознигуудай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри муугаар ябуулагдадаг тухай коммунист, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Минаев хэлэбэ. Лекци, элидхэлнүүд тон үсөөнөөр уншагдана, колхознигуудтай хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй. Мүнөө жэл оройдоо дүрбэн лекци колхознигуудта уншагдаа.

— Шиидхэжэ, тогтоожо, захиржа байхын орондо эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэриһөө захалдаха һаамнай дээрэ,—гэжэ нүхэр Минаев үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

Колхоздо культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Малай холын гүүртэ, отарануудһаа болохо колхозой центр Ягодныйн тосхондо кино харуулагдахаяа болиһоор үнинэй. Гүүртэ, отарануудай нэгэндэншье улаан булан үгы. Энэ шухала хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа партийна организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Афанасьев баһал һаналаа табидаггүй байна.

Колхознигуудай дунда социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдыгээр эмхидхэгдэнэ. Мүрысөөнэй дүнгүүд саг болзортоо гаргагданагүй. Энэ колхоз 18 партсъездын нэрэмжэтэ колхозтой мүрысөөтэй юм. Теэд тэрэ мүрысөөнэй ямараар ябажа байһаниие 18 партсъездынхидшье, «заветы ильичагайхидшье» һонирходоггүй, хоорондоо ябажа шалгаата хэдэггүй байна.

Коммунистнууд эрдэм мэргэжэлээ муугаар дээшэлүүлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ партийна һуралсалай түгэсхэлэй занятинууд үнгэргэгдөөгүй үлэшэһэн байха юм. Теэд, мүнөөшье жэлдэ партийна һуралсал эхилээдүй байһаар.

Партийна организациин хүдэлмэридэ байһан дутуунуудые олон коммунистнууд шүүмжэлээ. Тиигээд коммунистнууд саашадаа нүхэр Афанасьев заһарха, хүдэлмэреэ һайжаруулха бэзэ гэжэ найдажа партийна организациингаа секретаряар дахин һунгаба. Коммунистнуудай шүүмжэлэлые нүхэр Афанасьев анхаралдаа абажа, саашадаа партийна организациингаа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха ёһотой. Нүхэр Афанасьевай хүдэлмэридэ партиин Сэлэнгын айком туһалха уялгатай.

Д. Цыренжапов,
манай корреспондент.

ШЭНЭ ҮЛЬДЭРГЭ

Октябриин революциин урда тээ Яруунa нютаг «Шэнэһэнэй оёр» гэжэ нэрлэгдэдэг байһан юм. Яруунын бурядууд хаанта хархис засагай үедэ нээрээшье «боро хүтэл дабадаггүй, буруугай бэлшээриһээ гарадаггүй» шахуу, барга харанхы байдалтай байгаа бэлэй.

Баяд ноёдой баһамжалха доромжолхые, мүлжэхэ дарлахые бага наһандаа бишье яһала үзэһэн хүн байнаб.

Яруунын аймагай Үльдэргэ нютагта ажаһуудаг бурядуудай мүнөөнэй байдалые дүшэн жэлэй саада тээхитэйнь сасуулаад үзэбэл танихаар бэшэ ондоо болоо. Хүдөө ажахые шэнэдхэн хубилгаха тухай Ленин багшын заабариие бэелүүлэн, манай Үльдэргэ нютагай ажалшад Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын ударидалгаар эрдэм һургуулитай, баян дэлгэр байдалтай боложо байнхай.

Мүнөө Үльдэргын сомон дотор «Победа», «Коммунизм» гэжэ хоёр томо колхоз байдаг юм. Эдэ колхозууд хамта дээрээ 25568 толгой, малтай, 6753 га таряалантай. Малайнгаа ашаг шэмые, орооһо таряанайнгаа ургасые дээшэлүүлхын түлөө һүүлэй жэлнүүдтэ эрид шууд тэмсэһэнэй ашаар үнеэдһээ һү һаалга, хонидһоо нооһо абалга эли бодо ехэ болоо. Энэ жэлэй 9 һара хахад соо: «Победа» колхозойхид үнеэн бүриһөө 1092 литр һү, «Коммунизм» колхозойхид 1068 литр һү һаагаад байна. Энэнь нёдондоной энэ үеынхиһөө 230—250 литрээр ехэ болоно. Һү ехээр һааһанай ашаар манай сомоной колхозууд гүрэндэ тушааха түсэбөө бүри июль һарада дүүргээ һэн. Һү ехээр һаадаг түрүүшүүл жэл ерэхэ бүри олон болоно. Һаалишад Дондогой Дашима, Данзанай Норбо, Севастьянова Софья, Рабданова Цыремжит, Сампилай Намжилма, Дамбиева Дулсан болон бусад энэ жэлэй 9 һара соо үнеэн бүриһөө 1400—1500 литр һү һааба.

Хонишоднай яһала һайнаар хүдэлжэ, гүрэндэ нооһо тушааха түсэбөө мүн лэ июнь һарада дүүргэһэн юм. «Победа» колхозойхид энэ жэлдэ илангаяа ехэ нооһо (хонин бүриһөө 3,16 килограмм) хайшалаа.

Хамтын ажалай олзо ехэтэй болохо бүринь колхознигуудай байдал улам һайжарна. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой хонин ажал дээрэ хүдэлдэг Дондоков Цырендоржитоной бүлэ 1956 ондо олоһон ажалта үдэртөө 12839 түхэриг мүнгэ, 220 пүүд орооһо, 183 килограмм мяха абаһан байна. «Победа» колхозой хонишон Аюржанаев Цыбикжабтанай бүлэ нёдондо жэл олоһон ажалта үдэртөө 12600 түхэриг мүнгэ, 136 пүүд орооһо, 140 килограмм мяха абаа бэлэй. Мүн эдээнһээ дутуугүй ехэ мүнгэ, боро бодолой зүйл Базаров Дэмбрэлтэнэй бүлэ абаба. Эдэнэр революциин урда тээ нэгэ моритой, 5 үхэртэй—тулюурхан байдалтай ажаһууһан юм. Мүнөө Базаровтан 2 байшан гэртэй, 3 мөөритэ мотоциклтай, олон малтай—баян тэнигэр ажаһуудаг болоо. Үхибүүдэйнгээ бэе хүсэжэ, колхоздоо хүдэлдэг болобошье, Дэмбрэл үбгэн хамтын хэрэгтэ хабаадажа үргэлжэлһөөр. Иимэ хүнүүд олон.

Совет засагай үедэ Үльдэргэ нютагайхид бултадаа үзэг бэшэг мэдэхэ болонхой. Мүнөө манай сомон дотор хоёр эхин, 1 дунда һургуули нээгдэнхэй. 1957 ондо 1 больница баригдаа. Тэндэ 1 врач, 2 фельдшер хүдэлдэг.

Мүнөө сомон доторнай дээдэ һургуулитай 25 багша, врач, зоотехник, агроном ба бусад мэргэжэлтэд бии. Тэдээнһээ гадна, манай колхознигуудай 24 хүбүүд, басагад дээдэ һургуулинуудта һуража байнхай.

Колхозуудай клубуудта уранһайханай, дуу хатарай кружогууд эмхидхэгдээд, арад зоной оюун бэлиг бадаруулжа байдаг. «Победа» колхозой гэшүүн Ц. Ламханова уранһайханай кружогто дуу дуулажа һураад, энэ жэл Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй VI фестивальда хабаадалсаба.

Үльдэргын сомоной ажалшад Агуухэ Октябриин алдарта һайндэрые ажалай ехэ бэлэгүүдээр угтаха гэжэ үнэн зүрхэнһөө, шармайн оролдоно.

Б. Дамдинов, Яруунын аймагай Үльдэргын сомоной Советэй түрүүлэгшэ.

Түйлаһанаараа һанаагаа амархагүй

Баргажанай аймагай «Путь Коммунизма» колхоздо тоосоото-һунгалтын партийна суглаан һаяхан болоо.

Тоосоото үе соо партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри зарим зэргээр һайжараа, колхознай загаһа бариха жэлэйнгээ түсэбые 113 процент дүүргээ, колхознигуудай байдал нилээд һайжараа гэжэ парторганизациин секретариин тоосоото элидхэл болон коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдэбэ.

Мүн коммунистнууд партийна организациин, правлениин хүдэлмэриин горьтой дутуунуудые шүүмжэлһэн байна.

Манай партийна организаци бии болоһоор хоёр жэл болохоо байһан залуу организаци болобошье, зарим хүдэлмэри хээ. Тиигэбэшье, бидэнэр имагтал амжалта тухайгаа хэлсэхэ бэшэ, харин дутуунуудаа элирүүлжэ, хүдэлмэреэ улам һайжаруулха тухай хөөрэлдэхэ ёһотойбди гэжэ коммунист нүхэр Екимов хэлэбэ. Хамагай түрүүндэ, парторганизаци урганагүй.

Ажалдаа шалгарһан түрүү колхознигууд партида абтаха зэргэтэй байгаа. Мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнэ. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри үшөөл һайнаар табигдаагүй. КПСС-эй Устав сахидаггүй зарим коммунистнуудта шанга эрилтэ хэгдэдэггүй гэжэ тэрэ шүүмжэлээ.

Колхоздомнай ажалай эмхидхэл һула, журам эбдэдэг, ажалдаа гарангүй байшадаг зарим колхознигууд бии. Теэд, тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри хэгдэнэгүй, хэмжээшье абтанагүй, һүүлэй, илангаяа, сентябрь һарада ниитэ-политическэ хүдэлмэри һуларшоо. Колхознай ноябриин 7 хүрэтэр 300 центнер загаһа гүрэндөө үгэхэ уялгатай. Теэд, загаһа барилга хангалтатай гэхээр бэшэ байна гэжэ коммунистнууд Кокорин, Сакуев хэлээ.

Хүнүүд тухай оролдолго гаргаха гээшэ ехэ удхашанартай. Гэбэшье, загаһа барилгын газарнуудта гэр байра баригданагүй. Загаһашадай культурна эрилтэ хангаха хэмжээнүүд абтанагүй гэжэ коммунистнууд Попов болон Орлов үгэ хэлэхэдээ шүүмжэлээ.

Комсомольско организаци хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, тэрэниие парторганизаци һулаар хүтэлбэрилнэ гэжэ тэн зүб шүүмжэлэл хэгдээ.

...УХЭД МАЛШАД! Мяха, hү, ноohо ехээр абахын түлөө малай үбэлжэлгэдэ эрхимээр бэлэдхэе

Сэлэнгын аймагай хониной совхоз малшадтаа зохид hайн гэрнүүдые ...рина.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үүлтэртэ үнеэдэй фермын малшадта баригдаhан шэнэ гэрнүүд.

Ц. Жаргаловай фото.

...Эрдэм" совхозой эрхим тугалшан

...аша Маринюк фермэ дээрэ хү...сэ срэhээр гурбан жэл болобо. ...дaa оролдосотойгоор ханда... дээрэhээнь, совхозой дирекци ...басагые тугалшанаар табиhан

...өр жэлэй туршада тугалнуудые ...hалха зуураа горьтойхон дүй ...тэй боложо, 80 тугалые то...тарганаар нэгэшье толгой гар...гөөр түлжүүлhэн байна.

...галнуудай түрэhөөр 16-дахи ...нь тушаажа абаха зуураа, тэ...ие нарин нягтаар шэгнэжэ, ...үүлтэрэй үнеэнhээ гараhыень ...шадhaa hуражa мэдээд, сэбэр...д болоторынь аршаад, муухай ...он газарнуудыень бүлеэн ...угаагаад, сагаадуулhан клет...д соо оруулдаг юм.

...hарын туршада нэгэ тугалда ...зэргээр 250 литр hайн hүн, ...литр машиндагдаhан hүн, 70 ...рамм концентрированнэ тэ..., 1,7 килограмм дабhан ба hай...үбhэн үгтэдэг.

...галнуудайнгаа 20 хоноторынь ...hаяхан hаагдаhан бүлеэн hү ...дaг. 12-дохи үдэрhөөнь эхил...толгой бүридэнь 10 грамм даб...н соонь гү, али концентриро...тэжээлдэнь холижо үгэдэг

...шадаа тугалнуудай гэмгүй ...hаань, тугал бүридэ хахад ...машиндагдаhан hү үгэжэ эхи... hайн hү үгэлгэеэ бага болго... байна.

...хэ зуураа, тугал бүхэнэй ша...зэргээр заримандань hайн ...агаар уулгажа, тэрэнэйнгээ жэ...ээр бэсэр бага туталнуудта ...гээр уулгахатаяа хамта, бага ...р hайхан үбhэ эдюулжэ, бута...агдаhан овёсой талха үгэжэ ...дaг юм.

Тугалнуудай hү ууhан хойнонь ...час болоод, бусалhан уhа 15—...радус болотор хүргөөд уулгаха...эшэхэнь бага болодог гү, али ...оошье шэшэдэггүй юм,—гэжэ ...Маринюк хөөрэнэ. Тиин уhа ...агүй тугалнууд ундаа хүрэжэ, дэбидхэрээ гү, али бэе бэеынгээ шэхэ, хүйhэ долёодог, хүхэдэг байна.

25 үдэртэй болоходонь тугалнуудтаа сэсэглэжэ байха үедөө сабшуулhан элдэб янзын набшаhата үбhэ уhанда бусалгажа хүргөөд, түрүүшын үдэрнүүдтэ тугал бүхэндэ хахад литр уулгажа hурганa. Саашадаа тэрэнээ бага багаханаар 3 литр болоторнь нэмээнэ.

Үбhэнэй иимэ шүүhэ тугалнууд ехэ дуратайгаар уужа, элдэб янзын тэжээл угаа hайнаар эдидэг болохоhоо гадна, түргэн томо болодог, таргалдаг байна. Яахадааб гэхэдэ, сэсэглэжэ байхадаа сабшагдаhан үбhэн элдэб янзын витаминтай, белок ехэтэй байдаг ха юм. 30—40 литр үбhэнэй шүүhэ бэлэдхэхэдэ 7—8 килограмм жэжээр хэршэгдэhэн үбhэн хэрэгтэй болодог.

Тугалнууд hаратай болотороо ганса гансаараа сэбэрээр сагаадуулhан клеткэнүүд соо байдаг. Саашадаа нэгэ хэдыгээрээ хамтаруулагдадаг.

Үбэлэй сагта тугалнуудай 20 хоноhон хойнонь, hалхигүй дулаан үдэр газаашань, сэбэр агаарта сэнгүүлхээ гаргаха зуураа, хорой соонь солоомо зузаанаар дэбдижэ үгэдэг. Байрынгаа наруули таладань, нэмэри газарта хоройнь баригдаhанхай.

Тугалнуудай газаа сэнгэжэ байха зууранъ, тэдэниие хүйтэн газарта хэбтүүлхэгүй гэжэ тугалшан оролдодог, ехэ наринаар харадаг байна. Тугалнууд тиимэ газарта хэбтэбэл, хүйтэ абажа болохо байна бшуу.

Тугалай байрые hарадаа нэгэ дахин сагаададаг. Үдэртөө гурба дахин арилгадаг заншалтай.

Мүнөө эрхим тугалшан М. Маринюк 35 тугал харууhалха зуураа, нэгэшье толгой хороонгүйгөөр, толгой бүриинь шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 900 граммhaa доошо бэшээр нэмээхэб гэhэн уялга абанхай.

Н. Хазагаев.

★ ★ ★

Уланайхид урдынгаа алдууе дабтаhaар

Баргажанай аймагай Уланай сомоной Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай адуу мал жэл бүри үбэлдөө тэжээлээр дутажа, ашаг шэмээ ехээр гээхэhээ гадна, олоороо гарзада ородог байна. Мүнөө жэлдэшье бии байгаа арга боломжоёо муугаар хэрэглэhэн дээрэhээ үбhэ тэжээл багаар бэлэдхээ. Ниитынь мал бүдүүн тэжээлээр оройдоо 35—40 процент, шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлээр бүришье багаар хангагданхай.

—Намартаа орой болотор хагда, хулhаяа сабшахабди, мүн солоомо, зелёнкоёо hайнаар суглуулхабди. Тиигэбэл малнай бүдүүн тэжээлээр яhала хангагдаха, — гэжэ эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд олон дахин мэдүүлhэн байна.

Гэбэшье эдэ колхозуудта үбhэ сабшалга сентябрь hарын хахадhaa хойшо зогсоогдоод, мүнөө нэмэлтэ тэжээл хагда, хулhа бэлэдхэхэ хүдэлмэри үнинэй мартагданхай. Гэхэтэй хамта, эндэ бүхы сабшалангайнь 35—40 процент хуряагдаагүй үлэбэ. Тиин хагда ехээр бэлэдхээд, тэрэнээ буйлуулжа, үбэлдөө малаа эдеэлүүлхэ арга боломжо хэрэглэгдэнэгүй, миил үгэ зугаа болоод лэ дүүрэшэнэ.

Үбhээ бригада, фермэнүүдтэ тушаажа, эртээнhээ гамнажа гаргашалха байгаа. Теэд эндэ малайнгаа тэжээлдэ эзэн бэшээр хандана. Мүнөө хорёологдоогүй hүринүүдэй хаа хаанагүй малда эдюулжэ, түнхюулжэ байhан баримтанууд олон. Жэшээнь, Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Самбуевай бригадада нэгэ томо hүри малда түнхюулжэ унаха дүтэлөө. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой олон hүринүүд малда эдюулжэ, гэшхүүлжэ байна. Мүн эндэ колхознигуудай «мори унаагаа эдеэлүүлхэмнай» гээд, үбhэ гэртээ абаашаха баримтанууд олон бии.

Тус колхозуудай Хүнтэйн полинууд дээрэ ехэ солоомо, зелёнко болон мэхиинэ суглуулагдаагүй байhaар. Комбайнаар хуряагдаhан нойтон зелёнко бухал болгогдоод, халууhажа, гутажа байhаншье ушар үзэгдэнэ. Мүн эндэ солоомо, зелёнконь малда эдюулжэ, гэшхүүлжэ байнхай. Сталинай нэрэмжэтэ колхозой 1-дэхи комплексно бригадын бригадир нүхэр Бурхинов энэ тэрэ шалтагаан урдаа барижа, солоомоёо суглуулхагүй оролдолго гаргажа, тэрэнээ малда ехээр эдюулээ.

Малые үбэлжэлгэдэ оруулхада тэжээлhээ гадна, hайн, дулаан байра хэрэгтэй гээшэ. Эдэ колхозуудта малдаа hайн байра бэлдэхэ хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Мүнөө отара, гүүртэнүүдэй байранууд задагай зайдан зандаа. Нүхэр Линхоевой, Бурхиновай бригадануудай Ярикто, Романай бууса гэжэ газарта байдаг гүүртэнүүдтэ үбэлдөө малайшье, хүнэйшье байхын аргагүй болонхой. Теэд эндэ мүнөөшье болотор хуушан байрануудаа заhаха, урилха хүдэлмэри биратайгаар ябуулагданагүй.

Мүн эндэ хонидой, үнеэнэй, гахайн олон байра дутуу байhaар. Юуб гэхэдэ, эдэ колхозууд түсэбөөр хараалhан зоотехническэ барилгануудаа hүүлшын 2—3 жэлдэ дүүргэнэгүй. Жэшээнь, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үүлтэртэ үнеэдэй типовой 1 байра 4-дэхи жэлээ баригдажа байна. Теэд тэрэнэй хэзээшье дүүргэгдэхэнь мэдэгдэнэгүй. Тиин эндэхи үнеэд муу байрада байгаад, hү шэмээрээ нютагай үүлтэрэй үнеэдhээ юугээрээшье илгардаггүй. Мүн эндэ гахайнуудынь үбэлэй байрагүй. Нёдондо жэл гахайн байра баригдажа захалhан аад, зогсоогдошонхой. Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 2 жэлэй туршада хониной байра баригдажа дүүрэнгүй, hандаржа байна. Мүн эндэ нёдондо баригдаhан 100 толгой үнеэдэй типовой байра үүдэ үрхэгүй байhан зандаа.

Тэрэшэлэн малшадай байха гэрнүүд, бани, культбазын байшангууд ехэ дутамаг. Бии байрануудаа заhаха, hэргээхэ хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэриин иимэ муугаар ябуулагдажа байhанай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тус колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд байра байдалаа малшад өөhэдөө заhаха гэжэ найдаад, барилгын бригадануудые бусад юрэнхы хүдэлмэридэ табинхай. Теэд тэдэ барилгашадынь мүнөө өөдтэй юумэ хэнэгүй, зариманиинь иишэ тиишээ миин ябадал хэжэ гү, али агнуури хэжэ ябана. Иимэ баримтанууд нүхэр Раднаевай, Бурхиновай хүтэлбэрилдэг барилгын бригадануудта үзэгдэнэ. Эдэ колхозуудай правленинүүд малай байра, хүнэй hууха гэрнүүдые заhаха гэжэ фермэ бүхэндэ 2—3 хүниие эльгээhэн нэрэтэй. Теэд тэдэнь өөдтэй юумэ хороожо хэнэгүй.

Мүнөө октябрь hарын түрүүшын хахад үнгэржэ, саhанай орохо, газар уhанай хүрэхэ саг ойртобо. Тиин хүшэ шадал багатай залуу мал (иимэ мал эдэ колхозуудта ехэ олон) дулаан байрада орохо болоо. Энэ үедэ дурсагдагша колхозуудай үбэлжэлгэдөө иимэ муугаар бэлэдхэжэ байhаниинь саашадаа тэсэшэгүй болоо. Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Санжиев ба Устинов урда жэлэйнгээ алдууе дабтажа байhaар ниитынгээ адуу малые баhал ехэ бэрхэшээлтэй байдалда оруулхаяа байна бэшэ гү?

«Бурят-Монголой үнэн» газетын рейдовэ бригада:
С. Цыренов, Уланай сомоной Соведэй түрүүлэгшэ,
О. Раднаев, манай корр.
Ц. Цыдыпов, хүдөөгэй бэшэгшэ.

Артелиин малшадай амжалта

1954 ондо Кударын аймагай «Путь к коммунизму» колхоз оройдоо 50 үнеэтэй, 1700 хонитой, 12 гахайтай байhан юм. Адуу малhaа ашаг шэмэ тон бага абтадаг hэн. Үнеэн бүриhөө жэлдээ 500—600 литр hү hаадаг, хонин бүриhөө 1—1,5 килограмм ноohо хайшалдаг, эхэ гахай бүриhөө 4—5 поршоонхо абадаг байгаа бшуу. hаалишан, хонишон болохо дуратай хүн олдожо үгэдэггүй байгаа.

«Мүнөөшье даа юумэн ондоо болонхой, хүн хуу мал ажалда хүдэлхэ дуратай» гэжэ үнинэй малшан М. Жарников хөөрэнэ.

Энэ жэлдэ тус колхоз 266 үнеэтэй, 4300 хонитой, 900 гахайтай, 4000 шубуутай. Мал ажал колхозой ажахын гол hалбаринь болонхой.

Колхозой мал ажал дээрэ түрүү хүнүүд нилээд олон. hаалишан Н. Игумнова энэ жэлэй 9 hарада үнеэн бүриhөө 2100 литр hү, Т. Посохова—1869 литр, К. Бабарыкина—1932 литр, В. Жукова—1726 литр, В. Игумнова—1730 литр hү hаагаад байна. Эдэнэр бултадаа республикын түб хото Улан-Удэдэ болохоёо байhан хүдөө ажахын выставкэдэ хабаадалсаха болонхой. Теэд эдэ hаалишад хэзээдэшье туйлаhан амжалтаараа hанаагаа амардаггүй.

Мүнөө hаалишан Л. Жарникова үнеэн бүриhөө 2000 литр hү hааха гэhэн шэнэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Энэ hаалишанай жэшээгээр колхозой бусад hаалишад дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абаад, hайндэрэй урдахи мүрысөөндэ жагсанхай. Мүнөө 9 hарын туршада колхоздо үнеэн бүриhөө 1650 литр hүн hаагдаба.

Эндэ жэшээтэ ажалаараа суурхаhан хонишодшье олон. Хонишон И. Колодин хонин бүриhөө 3600 грамм, В. Игумнова 3660 грамм ноohо хайшалжа абаа.

Малые бэлшээн таргалуулгада М. Жарников hайн жэшээ харуулаа. Энэ малшанай адуулhан мал таба hарын туршада тус бүридөө дунда зэргээр 836 грамм сүүдхэдээ нэмэhэн байна. Тиихэдэ июль—август hарануудта энэнь 1082 грамм болоо. Тиигэжэ hайнаар адуулагдаhан хашарагуудынь тус бүридөө 3,5—4 центнер шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаа.

Мүнөө малшад үбэлжэлгэдөө эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Эндэ 100 үнеэнэй байра баригдажа дүүрээд, үшөө нэгэ иимэ байра бэлэн болохонь. hаяын үдэрнүүдтэ 100 гахайн байра баригдажа дүүрэхэ. Эдэ барилганууд бултадаа шулуугаар бодхоогдожо байна.

Мүн энэ жэлдэ үбhэ тэжээлшье дутахагүйгөөр бэлэдхэгдээ. Гансахан hаалишадай хүсөөр 60 гектарта кукуруза таригдажа, 800 тонно силос дарагдаа. Мүн 600 гаран центнер хартаабха, 13 гектарhaa абтаhан турнепс хадагалагдаба.

Иигэжэ энэ колхозой гэшүүд Агууехэ Октябриин hайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтажа байна.

М. Болдохонов.

Ороноймнай барилганууд дээрэ

БРАТСКА ГЭС-эй БАРИЛГАДА. Ангар мүрэнэй баруун эрьедэ бетоноор хэhэн хаалта тулгахын тулада тэндэхи хабсагайhaa 130—150 мянган кубометр шулуу абажа хаяха зорилго табигдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үрэмдэгшэд Ю. Н. Серегин, А. М. Щучинский болон С. Ф. Парамонов гэгшэд хүдэлжэ байна.

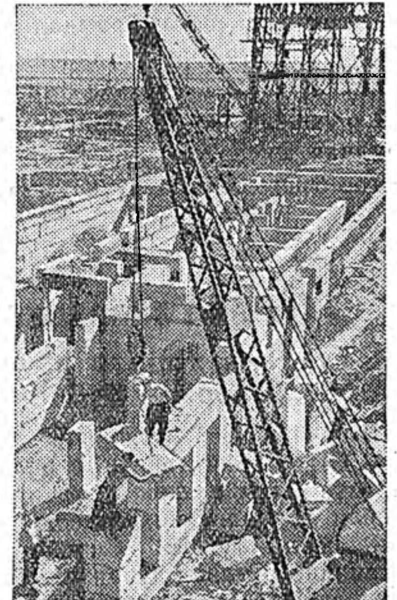

ЧЕЛЯБИНСКА ОБЛАСТЬ. Троицка ГРЭС-эй ехэ барилга эхилбэ. Энэ ГРЭС тэндэхи нүүрhэн дээрэ хүдэлхэ юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: станциин захиргаанай байшангай hуурнь табигдажа байна.

КРАСНОЯРАЙ ХИЗААР. Шумиха деревни шадар Енисей мүрэн дээгүүр автомобильнуудай гараха ехэ хүүргэ барихын тулада бэлэдхэл хэгдэжэ эхилбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. А. Левченко (баруун гарhaa) болон Ф. Я. Удод гэгшэд шэнжэлэлгын хүдэлмэри эрье дээрэ хэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Республикын хүдөө ажахын выставкые угтуулан

Дэрээнэйхид үгэдөө хүрэнэ

...тоhо, мяханай хүн бүхэндэ хүртэ...лаар Америкын Холбоото Штадуу...ирын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай түрэл ...нистическэ партиингаа Центральна ...тэдэй, Советскэ правительствынгаа ...ан зорилгые манай колхознигууд ай...р ехээр сэдьхэлээ ханан угтаа. ...ай колхознигууд урид хараалhан ...э-ябуулгануудаа дахин хаража, ар...оможонуудаа тооложо үзөөд, дээшэ...гдэhэн социалистическэ уялгануу...абаhан байна.

...hан уялгаяа дүүргэжэ, хэлэhэндээ ...тула бүхы талаhаань хаража, ...дэн хэмжээнүүдые зохёоhон бай...и. Тэдэ хэмжээнүүдэй ёhoop, хама...үүдэ, opooho тарянайнгаа урга...шэлүүлхэтэеэ хамта тэжээлэй ур...уудые урданайхидаа орходоо хэдэ ...ехээр таридаг болохо гэжэ шиид... hэн. Тиигэжэ мүнөө жэлдэ хамта ...гектар дээрэ тэжээлэй элдэб урга...д таригдаhан байна. Тэжээлэй ур...удай, иланхаяа зелёнкын ургаса ...байгаа. Хамта 700 тонно силос, 15 ...центнер зелёнко, 28 мянган цент...ба бэлдээбди.

...тустаа абаhан уялгануудаа дүүргэ...ада фермэнүүд, бригаданууд, hаа..., хонишод болон мал адуулагшадаймда социалистическэ мүрысөөн үр...далгэрээ. Энээнэй ашаар ажал хү...идэмнай үдэр хоногой үнгэрхэ бүри ...шэнэ амжалтанууд туйлагдажа бай... Түсэбэй ёhoop 500 центнерэй орондо ...573 центнер эрхим шанартай ...тушаагаабди. Үндэгэ тушааха, ху...тусэб амжалтатайгаар дүүргэгдээ. ...гаа ашаг шэмые дээшэлүүлгээр ...колхоз тогтоhооршье мүнөө жэлэй...и иимэ ехэ амжалтануудые туй... юм.

...түрүүшэ жэлнүүдтэ нэгэдэхи комплексно бригадын hаалиин гүүртынхид колхоз соогоо гээгдэжэ ябадаг байгаа. Нёдондо энэ гүүртынхид үнеэн бүриhөө оройдоо 550 литр hү hаагаа hэн. Гээгдэжэ ябадаг энэ бригадынхид hаалиингаа гүүртын хүдэлмэриие эрид hайжаруулжа, hү hаалгаараа түрүү зэргэдэ гараа. Гүүртын олонхи hаалишад, жэшээлхэдэ, коммунистнууд Цыремжит Болсобоева, Долгор Дондупова, комсомолка Евдокия Дармаева гэгшэд бүри сентябрь hара соо hү hааха жэлэйнгээ даалгабариие дүүргэhэн байна.

Мүн тэрэшэлэн Санжа Степановагай, Цырема Будаевагай даадаг гүүртынхид хүдэлмэридөө hайн амжалта туйлаа. Эдэ гүүртын hаалишад 8—9 hарын туршада жэлэйнгээ даалгабариие дүүргэбэ.

Түсэбөө үлүүлэн дүүргэгшэдтэ нэмэлтэ түлбэри үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, hаалишан Ц. Болсобоева ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 972 түхэриг, Санжа Степанова —720 түхэриг, Самажап Ачитуева —698 түхэриг, Евдокия Дармаева—643 түхэриг гэхэ мэтэшэлэн абаhан байна. Нэгэдэхи комплексно бригадын hаалиин үнеэдэй гүүртынхид гурбадахи hapaa дамжуулгын Улаан туг барижа ябанхай.

Колхоздомнай hаалишад, мал адуулагшадай социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүд 10—10 хоногтоо алдадгүй гаргагдажа, hapa бүридэ партийна организаци тусхай бюллетеньнүүдые хэблэн гаргажа байдаг. Хирэ-хирэ болоод hаалишад, мал адуулагшадай суглаа үнгэргэжэ, түрүүлжэ ябаhан гүүртэ, фермэнүүдтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг, малшадай урда тодорхой зорилгонууд табигдадаг байна.

Урдань манай колхоздо шубуу үсхэбэрилгэ бирагүй байhан юм. Шубуунаймнай фермэ колхоздо олзо үгэхэhөө байтагай гарзада оруулдаг байгаа. Энэ дутагдалаа мэдэржэ, комплексно бригадануудые эмхидхэхэдээ нэгэдэхи бригадада шубуунайнгаа фермые даалгаhан байнабди. Урдань хонишон ябаhан, үнэн сэхээр, оролдосотойгоор ажалладаг малшан Бодожоп Вагиланова шубуушанаар табигдаhан байгаа. Оронойнгоо, республикынгаа түрүү шубуушадай дүй дүршэлые хэрэглэн, нүхэр Вагиланова мүнөө жэлдэ томо эхэ тахяа бүриhөө дунда зэргээр 65 үндэгэ абаа. Тиигэжэ мүнөө жэл гүрэндэ 35 мянган үндэгэ тушааха гэhэн уялгаяа саг болзор соонь дүүргээбди. Шубуу үсхэбэрилхэдэ олзо доход ехэтэй байhыень хараадаа абажа, саашадаа уhанай шубуудые—галуу, нугаhануудые баридаг болохо гэжэ шиидээбди.

ХОНИН АЖАЛ — КОЛХОЗОЙМНАЙ БАЯЛИГ

Хонин ажал хадаа манай колхозой эгээл олзо ехэтэй, мал ажалаймнай гол hалбари юм. Хэрбээ энэ жэлэй үнгэрэгшэ hаранууд соо колхоз хамта 2 миллион 900-гаад мянган түхэригэй олзо доход абаад байгаа hаань, тэрэнэй 2 миллион 200-гаад мянганиинь гансахан хонин ажалhaa ороо. Энээн дээрэhээ харахада, хонин ажал эгээл олзотой hалбаримнай болоно.

hүүлэй жэлнүүдтэ манай колхозой хонид түргэнөөр үдэжэ, гүрэндөө эрхим шанартай ноohо ехээр тушаадаг болообди. 1955 ондо гүрэндэ 297 центнер ноohо тушааhан байгаа haa, мүнөө жэлдэ 573 центнер ноohон тушаагдаба, худалдагдаба. Түсэбhөө гадуур 120 центнер гэхэ гү, али хамта 573 центнер ноohо гүрэндөө тушаажа, түсэбөө 126 процентээр дүүргээбди.

Эрхим үүлтэрэй хусануудые хэрэглэн, хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэг боложо, хонидойнгоо бүхы hүрэгэй үүлтэрые түргэнөөр hайжаруулжа байнабди. Энэ гансахан юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, мүнөө жэл бидэнэр 275 центнер нарин, 253 центнер нарибтар ноohо гүрэндөө тушаагаабди. Хонидоймнай hүрэг соо шэрүүн ноohотой хонид үгы тооной болоо. 1953 ондо хонин бүриhөө 35 түхэриг 30 мүнгэнэй олзо абаhан байгаа haa, мүнөө жэлдэ 128 түхэриг 56 мүнгэнэй олзо абаабди.

Жамба Намдаковай даадаг комплексно бригадынхид ноohо хайшалалгаар иланхаяа hайн амжалта туйлаа. Энэ бригадынхид түсэбhөө гадуур 58 центнер ноohо тушаажа, даалгабаряа 149,5 процент дүүргэhэн байна. Энэ бригадын эрхим хонишон Юмжирма Дондуповагай отарынхид хонин бүриhөө дунда зэргээр 5,8 килограмм, hамажап Николаевагай отарынхид—4,54 килограмм ноohо хайшалаа. Энэ хоёр отарын хонишод ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 22 мянга гаран түхэриг абаба. Тэдэнэр ноohо ехээр хайшалhанай түлөө абахаhaa гадна, мүн хонидоо hайнаар таргалуулhанай, шэгнүүрыень нэмээhэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри абаhан юм.

Мүн нүхэр Сандановай хүтэлбэрилдэг комплексно бригадынхид ноohо хайшалха түсэбөө холо үлүүлэн дүүргээ. Энэ бригадын эрхим хонишод ноohо ехээр хайшалhанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэридэ баhал горьтой ехэ мүнгэ абаhан байна.

Хонишодой, бригада болон фермэнүүдэй хоорондо дэлгэрhэн мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргажа, партийна организаци хонн үсхэбэрилгэ тухай бюллетень хэблэн гаргаа.

Хониднай искусственна аргаар үрэжүүлэгдэжэ, үбэл хурьгална. Саашадаашье бидэнэр энэ шухала hалбаридаа хододоо анхаралаа табижа байхабди. Мүнөө хонидоймнай тоо толгой 22 мянга 200-гаад болоод байна. Декабрь hарада 300-гаал хэнзэ хурьган абтажа, уялгамнай ... дүүргэгдэхэ.

МЯХА ЕХЭЭР АБАДАГ БОЛОХЫН ТҮЛӨӨ

Мал олоор шахажа, бэлшээн таргалуулжа, гүрэндөө тарган мяха ехээр тушаадаг болохо хэрэгтэ онсо анхаралаа табидаг болообди. Энэ асуудалые манай коммунистнууд бүри январь hарада хамтынгаа суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой шиидхэбэринүүдые баталан абаа hэн. Партийна суглаанай шиидхэhэнэй ёhoop, таргалуулагдаха малай тусхай гүүртэ, отаранууд январь, февраль hарануудта эмхидхэгдэhэн байгаа. Хамта 300 толгой эрье хонид, 1—2 центнер шэгнүүртэй 500-гаад заhамал эрэ хашарагууд, гунан сарнууд илгагдаhан байгаа. Таргалуулагдаха мал бултадаа шэгнэгдэжэ адуулагшад болон хонишодто тушаагдаа hэн. Бэлшээн таргалуулагдаха малай гүүртэ, отарануудта дүй дүршэлтэй малшад табигдаа hэн. Жэшээлхэдэ, сарнуудай гүүртэнүүдтэ Пурбо Ринчинова, Цыцыкма Гармаева, Дагба Догданов болон бусад табигдаhан байгаа. Эдэ түрүү малшад бүхы харюусалгаяа мэдэрэн, зунай hарануудта сарнуудые hайнаар бэлшээжэ таргалуулаа. Тиигэжэ эрье хонид 47—50 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаагдаа. Мүн сарнуудшье шэгнүүрээ горьтойхоноор нэмээжэ, таргануудаар гүрэндэ тушаагдаhан байна.

Зунай бэлшээриин үедэ таргалуулагдажа байhан малые hapa бүри шэгнэжэ, шэгнүүриинь нэмээhэнэйнь зэргээр малшадтаа ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэжэ байгаабди. Мяха абалгые ехэдхэхэ гэжэ ехэ оролдолго гаргаhанай ашаар абаhан уялга холо үлүүлэн дүүргэгдээ. Хамта 2700 гаран центнер мяхан гүрэндэ тушаагдаад, худалдагдаад байна.

Мүнөө намарай hарануудта гансашье гүрэндэ тушаагдаха, үүсэлэгдэхэ бэшэ, мүн бусад бүхы малаа hайнаар таргалуулжа хүшэ абхуулхын түлөө малшаднай бүхы шадалаараа оролдожо байна.

МАЛШАДНАЙ КУЛЬТУРНААР, ДУТАМАГГҮЙГӨӨР АЖАhУУНА

Малшадтаа hайн, зохид байра байдал бии болгожо үгэхэ хэрэгтэ колхозой правлени болон партийна организаци ехэхэн анхаралаа хандуулна. Гансахан мүнөө жэлдэ гүүртэ, отарануудай буусанууд дээгүүр 30 гаран гэр шэнээр баригдаа. Мүн малшадта 4 бани, 2 культбаза бариhан байнабди. Хоёр жэл соо Хүшэгэр гэжэ газарта зуhалангай, үбэлжөөнэй hайн бууса түхеэрээбди. Эндэ малшадай hууха 20-ёод гэр, 200 үнеэдэй байха типовой байра, тугалай байра, тэжээл буйлуулха гэр, магазин, культбаза гэхэ мэтэ баригдаа. Эндэ үбэлжэжэ, зуhажа байhан малшад сүлөөтэй сагаа культурнаар үнгэргэжэ байха гүйсэд арга боломжотой.

Энэ шэнэ бууса түхеэрхэ хүдэлмэридэ коммунистнууд, мүн юрын колхознигууд Хубулей Ринчино, Хубадхан Гомбоева, Цырен Ринчино, Цыдыб Баторов, Цыдып Степанов болон бусад ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна.

* *

Иигэжэ манай колхознигууд мал ажалаа хүгжөөхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые табяад, абаhан уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдожо байна. Энэ жэлэй уялга али бүхы талаараа дүүргэгдэжэ байнхай. Агууехэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойн hайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада колхознигууднай мүнөө улам ехэ эршэ зоригтойгоор ажаллажа байна.

Малайнгаа ашаг шэмые горьтойхоноор дээшэлүүлhэнэй ашаар мүнөө жэлдэ хамта 3,5 миллион түхэригэй олзо абахаар хараалнабди. Колхознигуудайнгаа ажалта үдэр бүхэндэ 7 түхэригhөө бага бэшэ мүнгэ хубааха аргатай болоод байнабди.

Малаа түргэнөөр үдхэжэ, ашаг шэмыень дээшэлүүлжэ байhанайнгаа түлөө hаядаа нээгдэхэ республикынгаа хүдөө ажахын выставкэдэ үргэнөөр харуулагдаха эрхэ олобобди. Манай колхозой туйлалтанууд выставкэ дээрэ харуулагдаха байна.

Э. БУДАЕВ, Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна эхин организациин секретарь.

ХИЛЫН СААНАҺАА

СССР-эй Оборонын министр маршал Г. К. Жуков Албанида айлшалһаар

ТИРАНА, октябриин 19. (ТАСС). Албаниин Арадай Республикын арадай оборонын министр генерал-полковник Бекир Балуку октябриин 18-да СССР-эй Оборонын министр маршал Г. К. Жуковай хүндэлэлдэ обед хэбэ. Б. Балуку Г. К. Жуков хоёр обедэй үедэ үгэ хэлээ.

Европын оронуудай социалистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудта КПСС-эй ЦК-гэй эльгээһэн хандалга тухай Индиин хэблэл бэшэнэ

ДЕЛИ, октябриин 18. (ТАСС). Дүтын Зүүн зүгтэ баруун гүрэнүүдэй хэжэ байһан хорото ябуулгын хойноһоо Индиин олониитэ хёрхоор ажаглан хаража байна. Тиимэһээ Европын оронуудай социалистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудта КПСС-эй ЦК-гэй эльгээһэн бэшэгүүдые Индиин газетэнүүд айхабтар ехээр һонирхон тайлбарилна.

Европын оронуудай социалистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудта КПСС-эй ЦК-гэй эльгээһэн хандалгануудай «эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ оруулагдаһан ехэ хубита мүн гэжэ дэлхэйн арадуудай олонхинь хаража байна» гэжэ «Индиан Экспресс» түрүү бэшэг соогоо бэшээ. Дунда Зүүн зүгтэ тохёолдон байдал зүб тодорхойлогдожо, арабуудые хоорондонь эбгүй болгожо, дайлалдуулхые хүсэһэн баруун гүрэнүүдэй хэжэ байһан ябуулганһ тон һайнаар элирүүлэгдэбэ гэжэ газетэ бэшэнэ.

Сириин хилэ дээрэ Турциин хорото ябуулга хэжэ байһан тухай хэлэхэдээ, баруун гүрэнүүд Турциие тухирна гэжэ «Амрита Базар Патрика» газетэ онсолон тэмдэглэнэ. Бэеэ хамгаалхын туладаа эдэ бүхы ябуулгануудые хэнэйди гэһэн Турциин засагаархидай мэдүүлгые наада барияд, газетэ иигэжэ бэшэнэ: «ямаршье орон Турцида занаагүй, тиимэһээ «бэеэ хамгаалха талаар» иимэ хэмжээнүүдые абаха шалтагаан тэдээндэ байгаагүй».

ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сесси
Турциин хорото ябуулга тухай Сириин гомодол сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулагдаба

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 18. (ТАСС). «Сириин аюулгүй байдалда, мүн бүхы дэлхэй дээрэхи энхэ тайбан байдалда тохёолдоод байһан аюул тухай» Сириин делегациин оруулһан дурадхалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха тухай Генеральна Комитедэй зуршалгые зүбшэн хэлсэхын тулада ООН-эй Генеральна Ассамблейн XII сессиин пленарна заседани октябриин 18-да үдын хойно зарлагдаба.

Сириин дурадхаһан асуудалые сессиин зүбшэхэ зүйлдэ оруулха тухай Генеральна Комитедэй зуршалгые һайшаан, Генеральна Ассамблейн 66 гэшүүн голосовалаа. Тиихэдэ, нэгэ делегат һаналаа багаа.

Мэнэ һаяхан абтаһан энэ асуудал удаадахи неделидэ пленарна заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ юм гэжэ Ассамблейн түрүүлэгшэ сонсхобо.

Суданай гадаадын хэрэгүүдэй министрын мэдүүлгэ

КАИР, октябриин 19. (ТАСС). Ямаршье араб орондо багаханшье доболгын хэгдээ һаань, энэ Суданда доболһон ябадал гэжэ Судан хараха гэжэ Суданай Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мухаммед Ахмед Махгуб гэгшэ мэдүүлбэ гэжэ МЕН агентствын Хартумда байгаа корреспондент дамжуулна. Турциин зүгһөө Сирида хэгдэжэ байһан заналта тухай асуудалые Генеральна Ассамблейн сессидэ зүбшэн хэлсэхэ үедэ Суданай делегаци бусад араб оронуудай делегацинуудтай нэгэн адли һанамжатай байха юм гэжэ Махгуб онсолон тэмдэглээ.

Сиритэй һаналаа нэгэдэнги байһан тухайгаа Ирагай олониитэ мэдүүлнэ

ДАМАСК, октябриин 19. (ТАСС). «Сүлөөтэ ирагайхид» гэжэ булгэмэй гэшүүд Сириин правительствода телеграмма эльгээгээ. Энэ телеграмма соогоо Сириин хилэ дээрэ Турциин сэрэгэй хорото зэрилгоор сугларжа байһан ушарые тэдэнэр эрид буруушаагаад, Сириин доболгогдоо һаань, Ирагай арад зон тэрээндэ үргэн ехэ туһаламжа үзүүлхээр эрид шиидэнхэй гэжэ мэдүүлнэ.

ГДР Сири хоёр хани барисаатай оронууд мүн

БЕРЛИН, октябриин 18. (ТАСС). Германска Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министрын орлогшо З. Шваб Дүтын Зүүн зүг тухай асуудалаар мэдүүлгэ хэжэ, хэблэлдэ толилхыень дамжуулан үгэбэ.

Араб оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ оролсохо зорилгоор империалистическэ гүрэнүүдэй хорото ябуулга хэжэ дээрэһээнь Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал айхабтар шангаа болобо гэжэ мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Бэеэ даанхай Сириин Республикые сэрэг дай хэжэ, үгы хэхэ түсэб империалистнууд зохёогоод байна гэжэ тэмдэглээд, ГДР-эй МИД иигэжэ мэдүүлнэ:

Германска Демократическа Республика хадаа Сиритэй хани барисаатай гүрэн юм. Сириин арад зониие талархан дэмжэжэ байһан тухайдаа ГДР-эй правительство болон хүн зониинь мэдүүлнэ. Эб найрамдалые тогтонижоруулхын, бэеэ даанхай байдалаа хамгаалхын түлөө тэмсэдэг ямаршье оронине ГДР заатагүй дэмжэдэг юм гэжэ Сири мэдэжэ, найдажа байг.

Араб оронуудай һаналаа нэгэдэлгэ

БЕЙРУТ, октябриин 19. (ТАСС). Сириин хилэ дээрэ Турциин сэрэгэй сугларжал байһантай дашарамдуулан, Саудовска Аравиин король Сауд Турциин президент Баярта бэшэг эльгээбэ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Сири Турци хоёрой хилэ дээрэ мүнөө тохёолдоод байһан байдал Дүтын Зүүн зүгтэхи энхэ тайбан байдалда, мүн арад зондонь ехэ аюултай гэжэ Сауд Баярта бэшэнэ. Хэрбээ Сиридэ эсэргүү дайн гэгдээ һаань, Саудовска Аравии Сириие дэмжэхэ юм гэжэ король Сауд Турциин президентдэ мэдүүлбэ.

Турциин правительство Сиридэ доболохоёо хээзэшье һанаагүй гэжэ король Саудта эльгээһэн харюу соогоо Баяр хэлээ гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

Хэрбээ Сиридэ доболгын хэгдээ һаа, Ирак Багдадска булэглэлэй гэшүүн байбашье, Сириие дэмжэхэ юм гэһэн Ирагай Премьер-министр Айюби гэгшын мэдүүлгэ Турциин правительствода дуулагдаба гэжэ «Аль-Джарида» газетэ мэдээсэнэ.

Сиридэ эсэргүү сэрэг дайнда бэлэдхэл хэгдэһээр

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 18. (ТАСС). «Сириин хилэ дээрэ Турциин армиин гурбан корпусые бэлэн жагсаагаад байна» гэжэ «Нью-Йорк Пост» газетын шэнжэлэгшэ Роберт Аллен Вашингтонһоо эльгээһэн мэдээсэл соогоо тэмдэглэнэ. «Мүн хэдэн бусад частнууд дайлалдахаар бэлэн болонхой»,—гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Дундада далайда ороод ябаһан Америкын зургаадахи флотдо «сэрэгэй тревого» сонсохохо тухай захиралта США-гэй штабуудай начальнигуудай нэгэдэмэл булэг үгэбэ гэжэ Аллен мэдээсэнэ. Атлантиин, мүн Индиин далайнуудта ябаһан сэрэгэй корабльнууд Америкын зургаадахи флотдо хамһаалсахын туладаа иишэ эльгээгдэхэнь.

«Дунда Зүүн зүгтэ байһан Америкын агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдтэ хаа хаанагүй дэмжэлтэ үзүүлэгдэжэ байна» гэжэ Аллен бэшэнэ.

Финляндиин правительство тушаалһаа гараба

ХЕЛЬСИНКИ, октябриин 18. (ТАСС). Премьер-министр В. И. Сукселайнен октябриин 18-най удэшэлэн республикын президент У. К. Кекконентой уулзажа, правительствомнай тушаалһаа гарахань гэһэн зүршалта баря. Президент тушаалһаа гарахыень зүбшөөгөөд, саг зуура уялгаа дүүргэжэ байхыень правительствые гуйба.

Францида правительствогүй байдал үргэлжэлһөөр

ПАРИЖ, октябриин 19. (ТАСС). Франци 20-дохи удэрөө правительствогүй байба. Правительство байгуулхыень президентын даалгабари үгэһэн гурбадахи кандидат Антуан Пинэ гэгшын дурадхаһан правительствые Францийн национальна суглаан баталаагүй.

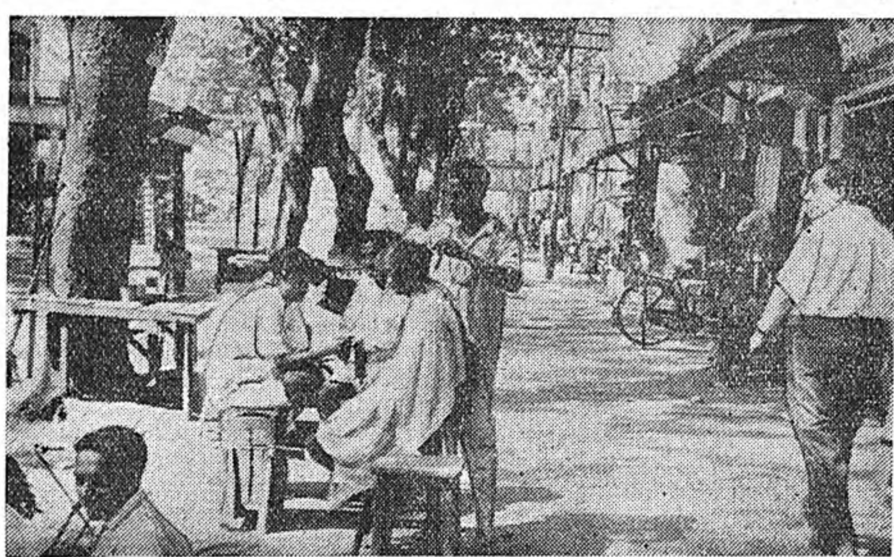

Бирма. Рангун. Үйлсэдэ байгаад үһэ заһагша.

ТАСС-эй фотохронико.

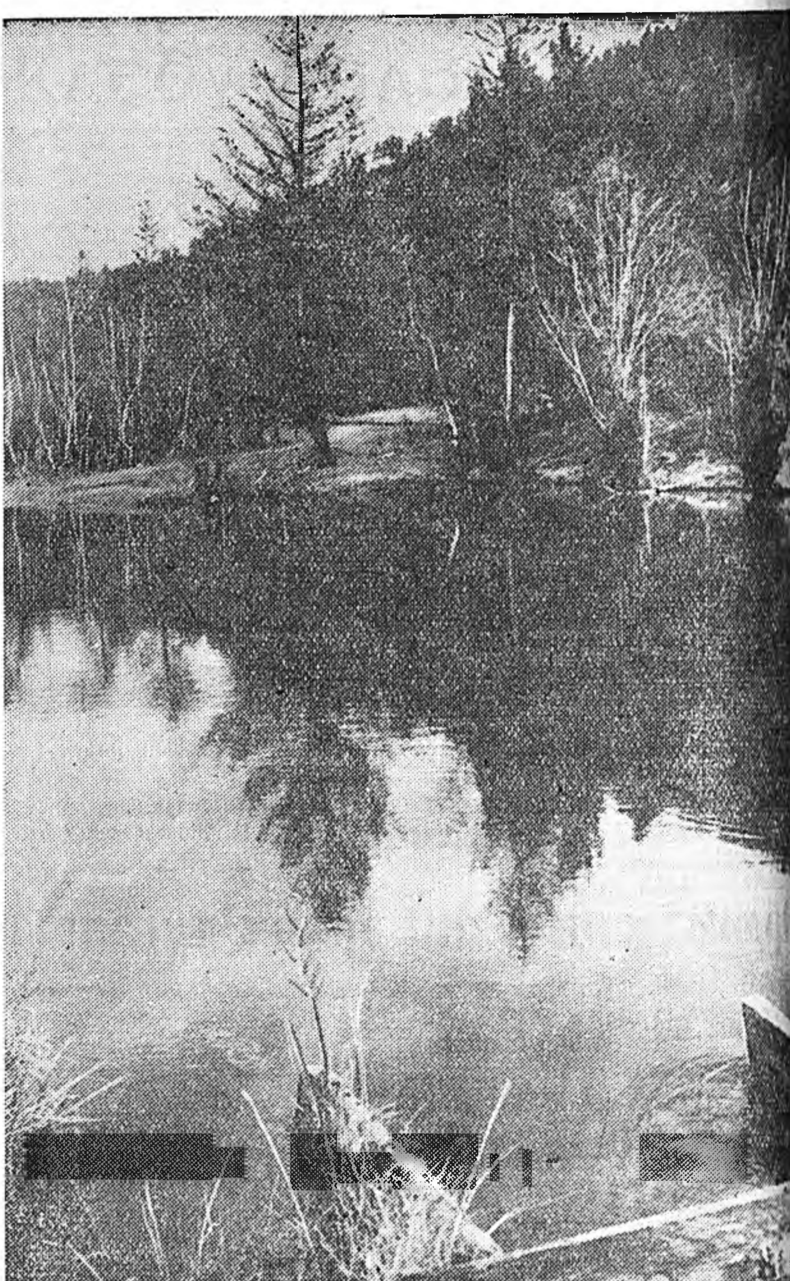

ТЭЭРЭМЭЙ СӨӨРЭМ.

А. Мантаевай фотоэтюд.

Партизантай уулзаба

Хэжэнгын аймагай Чесаныи долоон жэлэй һургуулиин һурагшад граждан дайнда, Октябриин революцида хабаадалсаһан партизан Федот Петрович Кривошеевтэй һаяхан уулзаа. Федот Петрович граждан дайн, Агуухэ Октябриин революци тухай һонирхолтой юумэнүүдые һурагшадта хөөрэжэ ... Һурагшад партизан Кривошеевтэ пионерскэ галстук, комсомолой значок бэлэг болгон зүүжэ ... Саашадаа олон жэл соо энхэ ... ажаһуухыень хүсэжэ, ... Петровичые һурагшад үдэшэбэ.

Д. Дондо...

Оролдосотой наймаалагша

Закаменай аймпотребсоюзай Санагын сельпогой 3-дахи отделениин магазинай наймаалагша Я. Ц. Шойдорова 7-дохи жэлээ эндэ хүдэлмэрилнэ. Энэ нүхэр даалгабарита ажалдаа ехэ харюусалгатайгаар хандадаг, худалдан абагшадай эрилтые дүүрэн хангахын түлөө ходоодо оролдожо байдаг юм.

Ажалдаа иимээр хандаһан ашаар эд бараанай эрьесын таһаг даалгабаря ходоо ... дүүргэдэг юм. Энэ жэлэй III ... рова 108 процент дүүргэжэ, ... түрүү һуурииуудай ... эзэлээ.

Б. Зунд...

Байрын шэнэ гэрнүүд

Прибайкальска аймагай коммунальна ажахын таһаг энэ жэлэй 9 һарын турша 112 дурбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые тушааха байһан аад, 246 дурбэлжэн метр талмайтай байра тушааба. Нэгэ, хоёр, гурба, дурбэн байрануудтай ехэ зохид типовой хэдэн гэр баригдаа. Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ой болотор эндэ ... гэр ашаглалтада үгэхэнь.

Эндэхи байрын гэрнүүдтэ ... лэгдэхэ эрэгсэлнүүдые «Л... мик» гэжэ олзоборилгын арт... гэр барилгын цех бүтээдэг ...

Г. Ил...

Газар уһалалга, намаг хатаалга тухай

Манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэхын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гэй түүхэтэ уряалда харюу болгон, хүдөө ажахын продуктнүүдые элбэг дэлбэгээр гаргахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө, бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн, эрид шуүд тэмсэжэ байна.

Парти, правительствын табиһан зорилгые бодото хэрэг болгохо тушаа колхоз, совхозууд газар дайдаяа шадамараар эдлэжэ, ургаса бараһан байһан хуурай дайдые уһалжа, намаг шабар болоһон газарые хатааха, байгаалиин баялигһаа бүхы ашаг шэмыень абаха зэргэтэй.

В. И. Ленин иигэжэ бэшээ бэлэй: «Тарян ажал, мал ажал хүгжөөхэ хэрэгтэ газар уһалалга тон ехэ удхашанартай. Газар уһалалга гэшэ шухалын шухала хэрэг байһан тулада заха хизаар газарые сэсэглүүлхэ, хуушан сагые һүнөөхэ, манай социализмда ороулгые хурдадхаха байна бшуу».

Байгаалиин бэрхэшээлтэй тэмсэжэ, манай бурят нютагта анхан сагһаа хойшо газар уһалдаг байһан юм. Гэбэшье, Агуухэ Октябриин урда тээ газар уһалалгын хүдэлмэри гараар хэгдэдэг һэн.

Совет засагай тогтоод байхада тоомо колхозуудые эмхидхэгдэжэ, 600 шахуу бага га дунда хэмжээнэй уһалалгын системэ байгуулагдажа. 160 мянган га газар эдлүүриин болгогдожо эхилһэн байна.

1956 ондо БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет болон КПСС-эй обкомой бюро 1956—1960 онуудта газар уһалха, намаг хатааха түсэб баталан абаа һэн. 29 мянган га газар уһалха шэнэ системэ байгуулха, 15 мянган гектар уһалжа байһан хуушан системэнүүдые һэльбэн шэнэдхэхэ, 2 мянган га талмай уһалжа байһан аад, эбдэрһэн һандарһан уһалалгын системые шэнэдхэн заһаха, 6 мянган гектар уһалхаар уһалалгын шэнэ системэ байгуулха гэжэ тэрэ түсэбөөр хараалагданхай. Энэ тогтоолой ёһоор манай республика дотор газар уһалха хүдэлмэри эрид шуүд һайжаруулагдаха зэргэтэй. Гэбэшье, мүнөө болотор инженерна талаараа хүсэд һайн уһалалгын системэ баригдаагүй байһаар. Урдань байһан бага ба дунда зэргын уһалалгын системэнүүд харууһа, ашаглалта муутай дээрэһээ ажахыда тиимэшье ехэ туһа үгэжэ шадаһангүй.

Мүнөө болотор сабшалан, бэлшээриин газарые, оройно тарянай полиие хуушанай, «үбгэ эсэгын» хэдэг янзаар уһалдаг байгаабди. Байгаалиин уһые ямаршье бодомжогүйгөөр тала дайда руу табихада ургамал, газарай хүрьһэн угаагдашадаг, зарим газарта намаг шабар тогтоодог, хожом газарта хужар марса бии болошодог юм. Жэшээнь, Иволгын тала руу уһа хэрэгтэй ехээр табиһаниинь, эндэ тэндэ сөөрөм намаг тогтожо, яһалал эдэлхэжэ байхаар газарые гэмтээгээд байна. Тиихын хажуугаар болдог дошо газар уһалагдангүй, хурай зандаа үлэшэдэг байна.

Манай республикада иимэ байдал юундэ ушараа гэхэдэ, колхозуудта энэ талаар хэншье техническэ туһаламжа үзүүлээгүй. Юрын эскизэ зураг хэжэ колхоздо үгөө һаа, хоёр гурбан жэлэй турша уһа хааха, уһа хубаарилан урадхуулха түхеэрэлгэнүүд баригдахал һэн. Мүнөө үедэ уһалагдажа байһан 160 мянган га талмайн хахадынь уһалагдангүй гэхэдэ буруу болохогүй. Юндэб гэхэдэ, тала дайдаар талиан болотор уһан зоргондоо табигдана, уһа хааха, уһа хубаарилан урадхуулха түхеэрэлгэнүүд үгы байна, газар хаһа саг соогоо уһалагдангүй.

Һаяын хоёр-гурбан жэлэй туршада манай республикын колхозууд ба совхозууд уһалалгын хуушан системэнүүдые һэльбэн заһажа, уһалагын шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүдые бариха уялгатай болоод байна. Республика дотор шииг намагһаа гэмтэһэн 150 мянга гаран га газар бии. Энэ газарые эдлүүриин болгохын тула үлүү уһыень уралхуулан зайсуулжа, үбһэ хяаг үргуулха, бэлшээриин газар болгохо арга яһалал бии ха юм. Хэдэ хэдэн колхозууд МТС-үүдэй туһаламжаар нилээд ехэ газарые эдлүүриин болгоод, эдлэжэ байһаниинь һайшаахаар. Гэбэшье, республика дотор намаг хатааха, сабшадан үргэдхэхэ хэрэг һулаар ябаһан зандаа.

Һүүлэй үе болотор республика дотороо намаг хатааха хүдэлмэри түсэблэн хараалхадаа гансал Кабанскын, Хоймороой намагуудһаа бэшэ, багахан намагуудые хатааха тушаа ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр бэлэн-болон ажахын эмхи зургаанууд анхаралдаа абаагүй. Гэхын хажуугаар, уһалалгын томохон системэ байгуулхын түлөө 3—4 жэл хэрэгтэй ха юм.

Манай республика дотор 280 колхоз бии. Хэрбээ тэдэнэй дурбэдэхи колхоз бүхэниинь жэл бүри 100 га намаг хатаадаг, нүгөөдүүлынь түс бүридөө 50 га намаг хатаадаг байбал, нэгэ жэлэй турша республикын доторо 15 мянган гектар урежэл һайнтай сабшалангай, таряалангай газартай болохо байгаабди.

Намаг хатааха, эдлүүриин болоһон газар дээрэ тариһан ямаршье культура эрхим һайн ургаса үгэдэг юм. Жэшээнь, хатаадаһан намагай һуурида овёс горох хоёрые холижо тариһан газарһаа гектарай 260 центнер ургаса, кукурузаа—380 центнер, тэжээлэй капуста—600 центнер, хартаабха—300 центнер хүртэр үндэр ургаса үгэдэг байна.

Намаг хатааха юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, тэрэниие шэнжэлэлгэй проект табиһан ямаршье хүдэлмэри хэнгүйгөөр бүтээжэ болохо байна. Тиимэһээ намаг хатааха ашаглалгада оруулагдаһан гектарай гаргаша уһалууриин системэ барижа уһалагдадаг болоһон гектарай гаргашын хахадайнь шэнэһэн байдаг. Тиин намаг хатааха бүхы хүдэлмэриие колхоз болон МТС-эй хүсөөр хэжэ болохо.

МТС болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хатаахада бэлэн гү, али бэрхэтэйшье һаа, хожомоо угаа шухала хэрэгтэй газараа толорхойлон оложо, түсхай түсэб хараа табижа үзөөд, гараха гаргашыень, үгэхэ олзыень нягталан бодожо үзэһэн хойноо хүдэлмэри хэжэ эхилхэ ёһотой. Колхоозууд МТС-тэй хэлсээ баталжа, тэдэнэй хүсэтэ техникые хэрэглэхэ зэргэтэй.

1952 ондо тогтоһон «Росгипроводхозой» БМАССР-дэхи экспедици 50 миллион түхэригэй хүдэлмэри түсэблэн хүтэлбэрилхэ ёһотой аад, ехэл хужуун нобшоор хүдэлөө гэхэдэ зүб байха. 1953 ондо эхилэгдэһэн Тамчын уһалалгын системэ энэ жэлдэ дүүргэгдэжэ, 1200 га намагтай газар хатаагдажа болоно. 1957 ондо 5500 га газар уһалха Иволгын уһалалгын системэ, 1800 га талмай уһалха Үнэгэтэйн уһалалгын системэ баригдажа эхилнэхэй. Түсэблэхэ организаци түсэб хараа табихадаа, «Мелиоводстрой» конторын айхабтар ехэ арга боломжонуудые, техникэнь түгэс хэрэглэжэ шадангүй. Жэшээнь, Тамчын уһалалгын системын баригда эхилхэдэ, ямаршье хараа бодомжо табигдаагүй, ямаршье зэбсэг техникэ хэрэглэгдээгүй байгаа һэн. Энэ жэлэй туршада гүрэнэй мүнгэн зөөриие барилгын зургаануудай саг болзор соогоо эдлэжэ шадаагүй дээрэһээ миллионһоо үлүү түхэриг ондоо тээшээ үгтэхэ ушартай болоһон байха юм. Республика дотороо уһалалгын хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ түгэс багажа зэбсэгтэй эмхи зургаан шухала хэрэгтэй болоһоор үнинэй.

Газар уһалалгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа, мяха, һү, тоһоной хүн бүридэ хүртэхын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ асари ехэ зорилго бэелүүлхын түлөө газар уһалалга, эдлүүрилгые эрид һайжаруулха шухала.

В. КОТОВ,
«Росгипроводхозой» Бурят-Монголой экспедициин начальник.

ТОБШО ҺОНИНУУД

✪ Мухаршэбэрэй аймагай ... тябрьска сомоной Булганин... рэмжэтэ колхозой тарян... хоёрдохи, гурбадахи бригада... автошэлгүүрнүүд тодхогдобо.

Ж. Буд...

✪ Закаменай аймагай гүрэнэй ... сэлэлгын кассын хүдэлмэрилэгшэд ... ажалшадаа дунда ойлгуулжа ... нэй ашаар энэ жэлэй III ... лайнгаа даалгабари мүнгэ ... талаар 372 процент, гүрэнэй ... центнэ урьһаламжа тараалгаа ... процент дүүргэбэ. Тиин мүнгэ ... суулгаар жэлэйнгээ даалгабари ... процент дүүргэбэ.

Б. Шоён...

✪ Улан-Удын зүгшэдэй ... дуудые бэлдэхэ һургуули ... 11-дэ һуралсалайнгаа жэл... жэ, 53 мэргэжэлтэдые ... гаргаба. Шэнэ мэргэжэлтэд ... публикынгаа колхозуудта ... рилхөөр ошоо.

С Бадл...

✪ Политическэ, научна ... дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна ... бын гэшүүн, залуушуулай Бүх... хэйн VI фестивальда хабаадал... нүхэр Нохоев Курумканай ... колхозуудаар ябажа, залуу... фестиваль тухай һонирхолтой ... рлөөд хэнэ, лекци уншана.

О. Намж...

Редакторай орлогшо О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37. отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-1.. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67. бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н 00561. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР Зак. № 5707.